

PROJECTE ENTREVEURE

*PER MI,
PER TU,
PER ENTENDRE UN
NOSALTRES*

Alumna: Júlia Morera i Pont

Assignatura: Treball Final de Grau

Tutor: Josep Maria Antentas Collderram

Grau: Educació Social

Any acadèmic: 2022-2023

Data de dipòsit: 19/05/2023

Facultat d'Educació Social i Treball
Social, Pere Tarrés - URL

Resum

El projecte desenvolupat sorgeix arran de la necessitat que presenten infants amb diversitat, en la dificultat de comunicar-se i interactuar amb el grup d'iguals i amb l'adult. Per aquest motiu, es planteja el fet d'implementar el sistema de comunicació bimodal amb la llengua de signes catalana, a l'escola d'educació especial. El principal objectiu del treball és promoure l'autonomia dels infants per aconseguir unes majors destreses comunicatives i noves oportunitats d'inclusió, treballant de manera interdisciplinària, tant en el context educatiu com familiar amb la figura de l'Educadora Social, com a eix transversal.

Paraules clau

Sistema de comunicació bimodal, Llengua de Signes Catalana (LSC), Educador/a Social, Escola d'Educació Especial i Infants amb diversitat.

Proyecto: Entrever***Por mí, por ti, para entender un nosotros.***

El proyecto desarrollado surge a raíz de la necesidad que presentan niños/as con diversidad, en la dificultad de comunicarse e interactuar con el grupo de iguales y con el adulto. Por este motivo, se plantea implementar el sistema de comunicación bimodal con la lengua de signos catalana, en la escuela de educación especial. El principal objetivo del trabajo es promover la autonomía de los niños/as para conseguir unas mayores destrezas comunicativas y nuevas oportunidades de inclusión, trabajando de forma interdisciplinaria, tanto en el contexto educativo como familiar con la figura de la Educadora Social, como eje transversal.

Palabras clave

Sistema de comunicación bimodal, Lengua de Signos Catalana (LSC), Educador/a Social, Escuela de Educación Especial y Niños con diversidad.

Project: Glimpse***For me, for you, to understand a we.***

The developed project arises from the need of children with diversity, in the difficulty of communicating and interacting with the peer group and with the adult. For this reason, is considered to implement the bimodal communication system with Catalan sign language in a special education school. The main objective of the work is to promote the autonomy of infants to achieve greater communication skills and new opportunities for inclusion, working in an interdisciplinary way, both in the educational and family context with the figure of the social educator, as a transversal axis.

Keywords

Bimodal communication system, Catalan Sign Language (LSC), Social Educator, Special Education School and Children with diversity.

AGRAÏMENTS

"Avui no em puc quedar a fer un cafè" i em mireu amb aquella cara comprensiva i pacient sabent que no estic passant per al meu millor moment i ho enteneu, i sabeu que arribarà el dia on tots tres compartirem un cafè amb gel, preguntant-me les decisions que emprendre, admirant-me com sempre ho heu fet.

Perquè vas ser tu la persona que em va dir "amb aquesta mirada d'il·lusió no pots negar-te a fer el que vols, per molt que hakis de canviar i començar de nou".

Vosaltres, que va ser el motiu d'emprendre aquest viatge, gràcies per preguntar-me cada dia com el portava i per donar-me ànims amb aquelles abraçades que m'acordonaven sense poder respirar.

Per demostrar-me un cop més que m'estimes en totes les meves vessants, respectant els meus temps i la meva soledat, per no decebre'm i no deixar-me rendir mai.

Agraeixo haver arrelat aquesta filosofia de vida tan teva, que s'ha convertit alhora en meva, quan les forces s'esgoten, quan ens queda el darrer alè... la vida són quatre dies i tres plou.

I a la persona que darrere de la porta sempre ve acompanyada d'un somriure, disposada a donar-me la mà i a menjar-se el cap, com si es tractés d'ella el treball; per acompanyar-me i entendre'm en cada pas i per les mirades d'humilitat quan em veu feble i no de frau.

Gràcies per a fer-me el camí més planer.

Índex

1. Introducció i justificació	6
1.1. Descripció de la proposta	9
1.2. Objectius	9
1.3. Metodologia de treball	10
1.4. Pla de treball	10
2. Marc teòric i jurídic	11
2.1. Aproximació a la llengua de signes	11
2.2. Diversitat i infància	13
2.3. Pot la LSC facilitar a infants amb diversitat?	16
2.4. Autonomia i dependència	18
2.5. L'educador com a eix transversal	20
3. Diagnòstic	23
3.1. Detecció de les necessitats	23
3.2. Ubicació de la recerca	23
3.3. Establiment justificat de les prioritats i pronòstic	26
4. Formulació del projecte	29
5. Planificació	31
5.1. Descripció de les diferents línies o programes d'acció	31
5.2. Unitats de programació/pla de treball	34
6. Aplicació	46
6.1. Gestió i organització interna	46
6.2. Recursos materials, recursos humans, relacions internes i externes	47
6.3. Cronograma	48
6.4. Pressupost/finançament	49
7. Avaluació	52
7.1. Avaluació: inicial (diagnòstic) i de procés (unitats de programació)	53
7.2. Indicadors d'avaluació: eficiència, efectivitat, pertinència, suficiència	54
7.3. Instruments d'avaluació i temporalització	55

7.4. Avaluació final i d'impacte	71
8. Conclusions	74
9. Bibliografia i recursos	77
10. Annexos	82

Índex de taules

Taula 1.- Línia d'acció (LA1)	31
Taula 2.- Línia d'acció (LA2)	33
Taula 3.- Unitat de programació (UP1)	34
Taula 4.- Unitat de programació (UP2)	35
Taula 5.- UD1: M'entenen	37
Taula 6.- UD2: Vull entendre't	40
Taula 7.- UD3: Entenguem-nos	42
Taula 8.- Ingressos projecte	49
Taula 9.- Despeses projecte	49
Taula 10.- Disseny d'avaluació projecte Entreveure	54
Taula 11.- Anàlisi quadern de camp	57
Taula 12.- Anàlisi llistat d'assistència	59
Taula 13.- Anàlisi qüestionari de valoració de les famílies	62
Taula 14.- Anàlisi enquesta de satisfacció a les famílies	65
Taula 15.- Anàlisi de l'acta de reunions d'equip	67
Taula 16.- Anàlisi rúbrica d'observació	69
Taula 17.- Avaluació impacte	72

Índex figures

Figura 1.- Els barris de les Corts	24
Figura 2.- Organigrama	47

1. Introducció i justificació

El projecte educatiu que em proposo parteix, per una banda, de l'observació directa que he pogut realitzar en el meu centre de treball durant quatre anys com a monitora de lleure en una escola d'educació especial i, per l'altre, per les pràctiques que he dut a terme en aquesta, com educadora social a quart de carrera.

He pogut observar les dificultats que tenen els infants amb necessitats educatives especials (NEE) a l'hora de comunicar-se amb l'adult i a la inversa, provocant en ells/es una frustració i un neguit quan veuen que no són compresos.

Tenint en compte la dificultat que presenten els infants a l'hora de comunicar, ja que molts d'ells/es balbotegen i això dificulta molt la seva comprensió, la nostra funció com a professionals és esbrinar o entreveure el que l'infant vol transmetre'ns. És per aquest motiu que s'ha decidit "Entreveure" com a nom de projecte. Si tinguéssim una eina comunicativa comuna, deixaríem d'entreveure el que l'infant ens vol comunicar, per així veure'l i entendre'l.

L'acció educativa desenvolupada en el llarg d'aquest treball, sorgeix per aquesta raó, ja que considero que el sistema de comunicació bimodal que combina la llengua de signes amb l'expressió oral, els hi proporcionaria diversos beneficis i canvis significatius en el seu desenvolupament i benestar.

El treball s'enfoca en les necessitats que s'enfronten els infants amb diversitat en termes de comunicació i interacció amb els seus companys/es i adults. La dificultat per comunicar-se pot limitar la seva participació activa en l'entorn escolar i social, i per això es proposa la implementació d'un sistema de comunicació bimodal utilitzant la llengua de signes catalana (LSC) en una escola d'educació especial.

La capacitat comunicativa és un aspecte de vital importància per a les persones, ja que afecta el desenvolupament tant personal, com social o acadèmic. Els infants amb necessitats educatives especials, no són una excepció i la gran majoria d'ells/es enfronten desafiaments significatius per comunicar-se verbalment, el que pot desencadenar l'exclusió i la frustració en el seu entorn.

La llengua de signes catalana ofereix una solució efectiva i reconeguda per superar aquestes barreres comunicatives. En implementar aquest sistema bimodal, es busca promoure l'autonomia dels infants amb diversitat, fomentant el desenvolupament d'habilitats comunicatives més sòlides i oferint noves oportunitats d'inclusió.

L'educació inclusiva és un dret fonamental de tots els infants, i la participació plena en l'entorn educatiu, essent essencial per al seu creixement i desenvolupament integral. Aquest projecte

aborda la importància de treballar de manera interdisciplinària, involucrant tant el context educatiu com el familiar, amb la figura de l'educadora social com a eix transversal. Això permet establir un pont entre l'escola i la llar, potenciant la col·laboració entre els professionals i les famílies, i facilitant la continuïtat dels aprenentatges en diferents contextos.

L'objectiu general es basa en la repercussió positiva que podrien experimentar tant els infants com els adults. En primer lloc, en la millora de la comunicació. L'accés a aquest sistema de comunicació bimodal els permetria expressar-se de manera més efectiva i comprendre millor als altres, dit d'una altra manera, "accelerar l'aparició del llenguatge oral en infants amb discapacitat cognitiva o intel·lectual" (FJE, 2019).

És a dir, podrien comunicar les seves necessitats, sentiments, opinions i/o idees amb major claredat, cosa que alhora enfortiria les seves habilitats socials i la seva capacitat per establir relacions significatives amb els altres.

Tanmateix, al poder comunicar-se de manera més fluida, els infants amb diversitat podrien experimentar un augment de la seva autoestima i una major confiança en ells mateixos. En la capacitat de participar activament en les interaccions socials i expressar els seus pensaments i sentiments els hi pot oferir una sensació de vàlua personal i els ajudaria a desenvolupar una autoimatge més positiva.

Altrament, en comptar amb eines comunicatives com el sistema de comunicació bimodal, els infants amb diversitat podrien participar de manera més activa en les activitats escolars, comprenent i expressant els conceptes amb major claredat, la qual cosa podria conduir a un millor rendiment acadèmic i a un major aprofitament de les oportunitats educatives.

Cal fer esment, que la falta de comunicació efectiva pot generar, com s'ha comentat, frustració i estrès als infants. Per aquest motiu, el fet de proporcionar el sistema de comunicació bimodal, reduiria les barreres comunicatives, i en conseqüència, disminuiria la frustració i l'estrès associats, permetent-los expressar-se i comprendre millor el seu entorn, contribuint al seu benestar emocional.

D'aquesta manera, la comunicació efectiva és un factor clau per a la inclusió social. El fet de poder comunicar-se mitjançant el sistema de comunicació bimodal, fa que els infants tinguin més oportunitats per a participar en activitats grupals, interaccionant amb els seus companys/es i ser part d'una comunitat, brindant un sentiment de pertinença i permetent-los establir connexions significatives amb els altres.

El projecte s'ha enfocat als infants i en el context que engloba al menor, tant educatiu com familiar, ja que implementar el sistema de comunicació bimodal requereix una col·laboració

interdisciplinària entre diferents agents, fomentant un treball conjunt i beneficiós dels coneixements i experiències que han anat percebent al llarg dels anys.

Per una banda, s'ha centrat en les famílies per a proporcionar-les una formació sobre la llengua de signes catalana; per a fomentar les relacions familiars efectives respecte a la interacció amb el seu fill o filla, "el nucli familiar pot afavorir en aquesta sintonia, així com per sentir-se més autocompetents o per reduir l'estrès parental" (Ayoub et al., 2009; Valloton, 2012 com se cita a Rico, 2015).

D'altra banda, es treballa cooperativament amb els agents educatius en implementar el sistema de comunicació bimodal a l'aula, a partir d'unes línies d'acció i uns instruments concrets.

En aquest punt, pren rellevància la figura de l'educador social, que és una figura essencial per a les escoles, ja que permet promoure l'autonomia i les habilitats socials i, en aquest cas, oferir informació de temes latents i/o rellevants en la prevenció i detecció de situacions de risc que poden sorgir un cop aquests infants passin a la vida adulta. Consegüentment, l'educador social actua un com enllaç entre l'escola i les famílies, oferint suport, orientació i assessorament en benefici del desenvolupament i benestar de l'infant.

Tal com expressa Martinell (1995) "el seu treball consisteix a proporcionar suport al procés de desenvolupament dels recursos interns i ajudar a connectar i maniobrar d'una forma rica en la realitat externa" (p. 35).

La finalitat d'aquest projecte també és la de poder donar visibilitat a l'ús del sistema de comunicació bimodal amb la llengua de signes catalana per a infants amb diversitat per diverses raons de gran rellevància.

En primer lloc, en promoure l'ús de la llengua de signes catalana com a eina de comunicació, es reconeix i es valora la diversitat lingüística i comunicativa de les persones amb diversitat. Ajudant així a trencar amb els estereotips i prejudicis, i promovent una societat més inclusiva i respectuosa de la diversitat de formes de comunicació.

En segon lloc, tots els individus tenen el dret fonamental a comunicar-se i expressar-se de manera efectiva. En donar visibilitat i fomentar l'ús d'aquest sistema, es garanteix que els infants amb diversitat tinguin accés a les eines necessàries per exercir el seu dret a la comunicació i participar plenament en la societat.

D'altra banda, la comunicació és la base de les interaccions socials, i en donar visibilitat a l'ús de la LSC, es crea consciència en la societat sobre les diferents formes de comunicació existents. Això fomenta la inclusió de les persones amb diversitat en diferents contextos

socials, trencant les barreres de comunicació i promovent la interacció igualitària i el respecte mutu.

L'accés a una comunicació és essencial perquè els infants tinguin igualtat d'oportunitats en diferents aspectes de la vida. Donar visibilitat a aquest sistema comunicatiu, ajuda a crear consciència sobre les necessitats comunicatives d'aquests i promou entorns més inclusius. Fins i tot, se'ls reconeix com individus amb habilitats i potencialitats, i se'ls hi brinda una eina que els permet expressar-se i comunicar-se amb confiança. Apoderant-los i contribuint a enfortir-ne l'autoestima, la identitat i el sentit de pertinença.

1.1. Descripció de la proposta

Com a pregunta inicial i general, el treball pretén respondre aquesta qüestió: "Pot la llengua de signes a partir de la comunicació bimodal fomentar l'autonomia d'infants amb diversitat?"

La proposta que em plantejo ve conduïda a partir d'una necessitat que porto visibilitzant durant quatre anys en el meu lloc de treball; essent aquest una escola d'educació especial, adonant-me que amb els infants que he estat al llarg d'aquests anys, molts d'ells/es tenen dificultats per a comunicar-se i interactuar tant amb l'adult com amb el seu grup d'iguals, quedant exclosos del grup al qual pertanyen i al mateix temps, frustrats per la no comprensió del que desitgen expressar.

Arran d'aquesta problemàtica i amb un gran interès personal envers la llengua de signes catalana, he pogut anar introduint als infants i companys/es de feina paraules que després ens ha facilitat la comunicació amb els infants, i, per tant, la nostra tasca com a professionals. A part, he pogut observar com els infants han pogut gesticular les paraules sense dificultats i com ha millorat la seva facilitat per comunicar-se i comprendre's entre ells/es.

Com a trets conclusius, considero que és molt factible introduir la LSC dins de les aules amb infants amb necessitats educatives especials per a millorar la seva comunicació, el seu benestar i la seva autonomia. Per aquest motiu, he volgut dur a terme un projecte per fomentar l'autonomia personal en l'àmbit d'habilitats comunicatives i socials a través del sistema de comunicació bimodal.

1.2. Objectius

Els objectius que es pretenen assolir en l'elaboració d'aquest TFG són:

OG1: Vetllar per l'autonomia d'infants de sis a dotze anys amb diversitat que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció a partir de la llengua de signes catalana (LSC) amb el sistema de comunicació bimodal a l'escola d'educació especial.

OG2: Conscienciar sobre la necessitat d'implementar la llengua de signes catalana (LSC) en l'entorn educatiu i familiar de l'infant amb diversitat que presenta dificultats comunicatives.

1.3. Metodologia de treball

La metodologia que s'implementarà durant el llarg del treball, es farà a partir d'unitats didàctiques dirigides al context educatiu i familiar de l'infant, per introduir la llengua de signes amb el sistema de comunicació bimodal, des d'un vocabulari inicialment molt específic amb l'únic objectiu de millorar la qualitat de vida d'aquests infants.

Al mateix temps, a partir de la detecció de necessitats observades en primera persona, es realitzarà la implementació de la llengua de signes catalana amb un vocabulari senzill i rellevant. Amb això es pretén aconseguir, per una banda, una repercussió en un breu període de temps, ja que s'ensenyaran les paraules més importants i més utilitzades en el dia a dia cobrint les necessitats bàsiques, i, per l'altra, estimular l'infant des de l'interès propi i el plaer de la interacció.

Tot aquest procés es durà a terme en el col·legi Paideia, centre d'educació especial i amb la col·laboració de treballadors d'aquest centre educatiu, per tal de consensuar entre totes les parts implicades, el possible vocabulari més rellevant en el dia a dia de l'infant.

1.4. Pla de treball

2. Marc teòric i jurídic

A continuació, s'exposa el cos del contingut teòric d'aquest treball que donarà les bases per al projecte que es durà a terme posteriorment.

En aquest apartat, doncs, s'aborden quatre punts principals: en primer lloc, un breu repàs històric de la llengua de signes i del col·lectiu de les persones sordes. Per altra banda, s'incideix en la necessitat que tenen els infants amb diversitat en comunicar-se, essent la llengua de signes un sistema de comunicació alternatiu per a ells/es.

Darrerament, es fa esment de l'autonomia i la dependència. I finalment, es parla de la posició de l'Educador Social dins d'aquest projecte, tenint en compte la seva estada dins dels centres educatius com de la funció d'impartir la llengua de signes catalana a alumnes amb necessitats educatives especials.

2.1. Aproximació a la llengua de signes

En primer lloc, cal remuntar-se en antecedents històrics per a comprendre i tenir una aproximació dels seus inicis i de l'actualitat en la qual es troba. Segons assenyalen Frigola i Álvarez (2018), fins als anys vuitanta els mateixos sords no tenien plena consciència del valor de la llengua de signes catalana (LSC) i la posicionaven de manera inconscient en un graó inferior respecte a la llengua oral.

Amb la qual cosa, la societat no acceptava que la llengua de signes fos una veritable llengua i va quedar-se si més no, com una eina per a l'educació i formació d'infants sords. No va ser fins a l'any 1965 que Stokoe aconseguís demostrar que la llengua de signes (LS) tenia una estructura fonològica equivalent a qualsevol altra llengua oral, adonant-se que no era una successió de gestos mímic sense ordre ni estructura gramatical. Stokoe quan va adonar-se de la riquesa gestual en observar els alumnes que signaven, investigant així l'anàlisi de l'estructura lingüística.

En el cas de Catalunya, no va ser fins a la dècada dels vuitanta que es va conèixer i instaurar en la denominació de llenguatge de signes català i, poc després, la que ara és oficial, la llengua de signes catalana, al·ludint que la llengua de signes es considerava una llengua com qualsevol altra.

A consegüent de la lluita de les persones sordes en la reivindicació, al mateix temps tant a Espanya com a Catalunya, per a reconèixer-la des del punt de vista de la pròpia identitat, l'1 d'abril del 2003 el Consell d'Europa va instar els seus estats membres al reconeixement oficial de les llengües de signes com a principal via d'integració social per al col·lectiu europeu de persones sordes.

Tot i això, no va ser al cap de quatre anys que a Espanya, gràcies a la reivindicació de la CNSE, es va obtenir l'aprovació de la Llei 27/2007, de 23 d'octubre, per la qual es reconeixien les llengües de signes espanyoles.

Així doncs, "la FESOCA, amb la col·laboració de nombroses altres entitats i persones, va aconseguir que l'11 d'abril de 2007 el Parlament de Catalunya aprovés per unanimitat la Llei 17/2010, de 3 de juny, de reconeixement de la LSC" (Frigola i Álvarez, 2018).

Recapitulant, el reconeixement de noves llengües permet comunicar-se amb la resta d'éssers humans i a enriquir-se'n d'aquesta fent prevenció de les barreres comunicatives actuals. Tal com diu Ramos (2018) "la llengua de signes sorgeix de forma espontània en contacta amb els altres i amb la necessitat de comunicar-se; la seva estructuració té el mateix nivell lingüístic de les llengües orals i està demostrada la seva eficiència com a instrument per al desenvolupament lingüístic, social, cognitiu i afectiu-emocional de la persona".

En un altre ordre de coses, cal fer referència a alguns conceptes que ens situen per a l'entesa d'aquesta llengua com també del col·lectiu de persones sordes. En el cas de la sordesa, "es refereix a la pèrdua o anormalitat d'una funció anatòmica i/o fisiològica del sistema auditiu, i té la conseqüència immediata en una discapacitat per sentir, cosa que implica un dèficit en l'accés al llenguatge oral" (FIABAS, s.f.).

Tenint en compte aquest terme, ens porta a contextualitzar com aquesta pèrdua influeix en el llenguatge i en les conseqüències que implica per a les persones sordes. Així ho assenyala FIABAS (1990), "partint que l'audició és la via principal a través de la qual es desenvolupa el llenguatge i la parla, hem de tenir present que qualsevol trastorn en la percepció auditiva del nen, a edats primerenques, afectarà el seu desenvolupament lingüístic i comunicatiu, als seus processos cognitius i, consegüentment, a la posterior integració escolar, social i laboral".

Altrament, la comunitat sorda, com qualsevol altra comunitat, acull a un conjunt de persones que comparteixen circumstàncies comunes i del qual, la llengua de signes ocupa un lloc fonamental per a la cohesió grupal. Aquesta comunitat no només la formen les persones sordes sinó aquelles que senten una afinitat per aquest grup.

Un altre aspecte rellevant extret del curs en llengua de signes, és conèixer que les llengües de signes s'han desplegat segons els contextos geogràfics i socials en el que es trobaven les persones sordes, per la qual cosa la llengua de signes no és universal i està inevitablement unida a unes pràctiques socials i culturals pròpies, basades en una concepció visual del seu entorn. A l'Estat espanyol per exemple, conviuen dues llengües de signes, la llengua de signes espanyola (LS) i la llengua de signes catalana (LSC).

En darrer lloc, i sense endinsar-se excessivament en el concepte de bilingüisme, es podria definir per a les persones oients com l'ús i/o competència lingüística de dues llengües orals, com per exemple l'anglès o l'espanyol. No obstant això, per a les persones sordes el bilingüisme es refereix a l'ús i/o competència lingüística en dues llengües sintàctiques i gramaticalment diferents, per una banda, la viso-gestual essent la LS i una auditiva-vocal, la llengua oral. (CNSE, 2002, p. 18).

Amb aquest propòsit, un dels sistemes de comunicació sense ajuda és la comunicació bimodal entesa com “quan es fan servir alhora la parla i la realització de signes; és a dir, es combina la modalitat auditivo-oral amb la modalitat visual-gestual” (Albuerne i Pino, 2013, p.86).

Dit d'una altra manera, “l'objectiu principal de la comunicació bimodal és ajudar al fet que les persones amb deficiències auditives o dificultats de comunicació compreguin, s'expressen, aprenen i interaccionen amb els altres, desenvolupant al més aviat possible la seva competència lingüística” (Albuerne i Pino, 2013, p. 86).

Aquest concepte s'apropa més a la realitat que s'està buscant per un costat, s'introdueix la llengua de signes catalana per a facilitar i acompanyar a l'alumnat amb necessitats educatives especials que tenen dificultats en la comunicació, sense deixar de costat la llengua oral i, per l'altra l'ús simultani d'aquestes dues llengües que beneficien una estimulació tant verbal com gestual.

2.2. Diversitat i infància

La Generalitat de Catalunya considera la discapacitat “com un estat que, derivat de la interrelació entre la individualitat i els factors contextuais, origina dificultats per fer efectiu el dret d'igualtat d'oportunitats” (2019).

Convé ressaltar que es pretén substituir altres termes amb una semàntica que pot considerar-se pejorativa, com ara discapacitat o minusvalidesa, aconseguint un terme alternatiu com és la diversitat funcional que va començar a utilitzar-se a Espanya per la iniciativa de les mateixes persones afectades, el mes de gener de 2005 proposat en el Foro de Vida Independent (CID, 2007).

2.2.1. Tipus de discapacitat

Tot seguit, s'emmarquen les diverses tipologies de discapacitat explicades de forma breu per comprendre la classificació d'aquesta i la complexitat d'aquest fenomen.

Per una banda, “La **discapacitat física o motriu** és la deficiència que provoca en l'individu que la pateix alguna disfunció en l'aparell locomotor. Com a conseqüència es poden produir limitacions posturals, de desplaçament o de coordinació del moviment” (CID, 2007).

Segons la Generalitat de Catalunya (2019) les discapacitats físiques es divideixen en dos tipus:

- Motora: Derivada de la pèrdua de capacitat de moviment per diverses causes (malformacions, accidents, lesions cerebrals...)
- No motora: Derivada de malalties orgàniques, d'aparells o sistemes (cansament, malalties coronàries, renals, pulmonars...).

També es troba la **discapacitat sensorial** que pot ser de dos tipus, per una banda, el visual, essent una manca total o parcial de visió que els impedeix portar una vida plena (ceguesa total o parcial). I per l'altra, l'auditiva, com a una manca total o parcial d'audició que els impedeix portar una vida plena i que, a conseqüència d'aquesta mancança, els pot fallar també la parla (CID, 2007).

La **discapacitat intel·lectual** i del desenvolupament:

Derivada de limitacions significatives en el funcionament intel·lectual, en la conducta adaptativa i en habilitats pràctiques. Es caracteritza per un funcionament intel·lectual inferior a la mitjana que coexisteix amb limitacions en dues o més de les següents àrees d'habilitats d'adaptació: comunicació, cura pròpia, vida a la llar, habilitats socials, ús de la comunitat, autogestió, salut i seguretat, continguts escolars funcionals, oci i treball. (Generalitat de Catalunya, 2019)

Les **discapacitats comunicatives i les del llenguatge** o la parla "poden estar derivades per molts motius i causes. Poden ser tant per danys cerebrals, per problemes de parla (cordes vocals, etc.) o causades per problemes auditius, per exemple" (Fundación Caser, 2023).

L'afectació tal com d'aquesta pot ser deguda per:

- Discapacitat que limita a la persona per comprendre el llenguatge, sigui per escrit o de forma oral.
- Discapacitat que resta la capacitat de la persona per poder parlar o expressar-se amb claredat.
- Discapacitat que afecta els músculs i tendons, i la persona es veu limitada per emetre sons o escriure.
- Discapacitat auditiva que limita la persona per entendre missatges orals i en alguns casos en dificulta el desenvolupament del llenguatge per aquesta causa (Fundación Caser, 2023).

En darrer terme, tal com s'esmenta a Fundación Caser (2023) "L'afàsia es refereix a la limitació total o parcial per fer servir o comprendre el llenguatge. Aquesta afecta la

comunicació i el llenguatge, i pot produir-se tant en la comprensió d'aquest com en intentar emetre missatges parlats”.

Altrament, en el glossari de la Federació Espanyola de Danys Cerebrals (FEDACE) ens explica que l'agnòsia és la incapacitat de reconèixer estímuls a través dels sentits, és a dir, per a processar la informació sensorial, per exemple, reconèixer objectes, sons, persones o inclús olors.

Seguidament de “La disfèmia, més coneguda com a tartamudesa, és una alteració de la comunicació que afecta la fluïdesa amb què parla una persona. El tret principal és que la persona amb tartamudesa té interrupcions que no poden controlar a l'hora de parlar” (Fundación Caser, 2023).

D'altra banda, “La disglòssia és una alteració de la parla o trastorn del llenguatge de tipus orgànic. Pot ser degut a un trastorn en un o més dels òrgans que conformen l'aparell que treballa en l'articulació dels sons i la parla” (Fundación Caser, 2023).

I finalment, podem trobar a persones que tinguin més d'una discapacitat. Tal com apareix a Discapnet “s'anomena **pluridiscapacitat** una discapacitat greu d'expressió múltiple que s'associa a una discapacitat motriu i una discapacitat intel·lectual que pot ser severa o profunda”.

2.2.2. Causes

Les causes principals que poden determinar una discapacitat en un infant poden ser prenatales, perinatales i postnatales:

Les causes prenatales es presenten abans del naixement, per al que es desenvolupa en la vida intrauterina, és a dir, en el moment on l'embrió es troba dins de l'úter. Pot causar-se per diferents factors:

- Les causes congènites s'entenen com aquelles “Deficiències degudes a problemes de tipus genètic i les que es produeixen en el període gestacional a conseqüència de toxèmies de l'embaràs, infeccions a l'embaràs, malaltia crònica de la mare, factor RH i altres” (Jiménez et al. 2002).
- Els factors relacionats amb la mare, com hàbits d'alcoholisme, tabaquisme, consum d'altres substàncies, ingesta de medicaments contraindicats durant l'embaràs, presència de malalties cròniques, algunes infeccions virals, parasitàries o bacterianes, desnutrició, falta de control prenatal, o falta d'imprudència durant l'embaràs, entre d'altres.

- Els factors ambientals estan vinculats amb lesions, infeccions dins de l'úter, intoxicacions, exposició a radiacions, o situacions que afecten directament al desenvolupament de l'embrió entre l'engendrament i el naixement.

Les causes perinatals poden ser degudes des de l'inici del part fins a les quaranta-vuit hores posteriors al naixement, poden anar des d'un part prematur fins a accidents amb el cordó umbilical a traumatismes i/o complicacions o exposicions d'agents infecciosos durant el part.

Les causes postnatales són aquelles causes adquirides posteriorment al part on són presents dos factors, per una banda, els ambientals en aspectes derivats de problemes socioeconòmics com per exemple la falta d'estimulació, contextos familiars que poden afectar el seu desenvolupament cognitiu, socioemocional o motor. Per altra banda, els biològics com traumatismes cranials, accidents i/o conseqüències d'epilèpsies i en la presència de trastorns que impliquen alteracions en funcions sensibles o cognitives, motores, específiques del desenvolupament, etcètera (Gómez, 2021).

Es destaquen finalment els factors ambientals que poden dificultar o impossibilitar a una persona, en aquest cas a l'infant, per a desenvolupar-se en tot el que engloba la discapacitat i el seu context.

Causas ambientals:

Constitueixen un component del CIF i es refereixen a tots els aspectes del món extrínsec o extern que forma el context de la vida d'un individu, i com a tal afecta el funcionament d'aquesta persona. Es defineixen àmpliament com tots els factors externs que afecten l'experiència de discapacitat viscuda per la persona, tals com a dispositius d'ajuda, suport familiar, actituds d'altres persones, el sistema de salut o el disseny de llocs per socialitzar a la comunitat. (Arce et al., 2017, p. 4)

2.3. Pot la LSC facilitar a infants amb diversitat?

Pel que fa a l'ús de la llengua de signes, continua sent un sistema de comunicació força desconeguda, si s'enfoca cap a una mirada més àmplia del seu propòsit inicial, ja que no només es beneficien les persones sordes sinó que diferents autors posen en evidència la utilitat d'aquesta enfront de les persones amb diversitat funcional.

Tal com expressa Ramos (2018), "existeix una concepció general que la llengua de signes és exclusiva per a persones amb discapacitat auditiva. Per a les persones amb problemes d'audició, la llengua de signes és l'únic mitjà que tenen per comunicar-se d'una forma fluida i eficaç amb tot el seu entorn"

Però ahora, interpel·la sobre aquest raonament advertint que la llengua de signes pot facilitar a infants amb diversitat funcional afavorint la seva inclusió i deixant de costat el sentiment de tristesa i/o soledat el no sentir-se compresos amb l'entorn. “La llengua de signes és molt útil en infants amb diversitat funcional. Per aquests alumnes la necessitat de comunicar-se és essencial, no obstant això, no poden fer-ho de forma fluida com ho fan els altres nens/es. La frustració que senten és enorme.” (Ramos, 2018).

A més a més, insisteix amb la facilitat que els hi genera comunicar-se amb un vocabulari més dinàmic quan aquests pateixen dificultats en el llenguatge oral, provocant així una satisfacció per a cobrir les seves necessitats. En altres paraules, l'ús d'aquesta llengua pot ajudar a trencar barreres de comunicació que en moltes ocasions s'enfronten aquests infants. Tal com assegura Ramos (2018), “la llengua de signes per alumnes amb necessitats educatives especials és una fantàstica forma de construir un vocabulari funcional que ajudi a la comunicació i redueixi la frustració”.

Una dada curiosa sobre la LSC en contraposició de la llengua oral, que alguns estudis posen en valor, en referència a l'aprenentatge primerenc de l'infant en l'expressió no verbal a partir dels gestos, tal com esmenta Juan (2023):

La llengua de signes, a diferència de la llengua oral, es pot començar a aprendre a edats sorprenentment primerenques. A l'any els nens i nenes ja han començat a desenvolupar les seves habilitats motrius fines essencials per al desenvolupament del llenguatge i segons diversos estudis ja són capaços d'expressar les necessitats bàsiques mitjançant expressions gesticulars. Amb la llengua oral, en canvi, cal esperar una mica més, no és normalment fins als dos anys que els nens comencen a balbucejar les primeres paraules.

En una línia semblant, la llengua de signes s'ha contemplat com una solució per eliminar les barreres de comunicació a infants amb NEE, sense ser un substitut de la llengua oral. I es recomana tal com Sundberg i Partington 1998, com se cita a Ramos, 2018:

- Signar és fàcil, no requereix d'eines addicionals.
- Es pot fer amb una velocitat similar a l'oral.
- Signar requereix de moviments que poden incitar a la parla.
- Pot fer que es redueixin els comportaments inapropiats, ja que la resposta signada és més contundent que utilitzar altres sistemes de suport en la comunicació.
- S'aprèn més de pressa a signar que a assenyalar fotografies.
- Poden millorar el llenguatge receptiu.
- Ofereix alternatives per fer-se entendre i desenvolupar-se a nivell social.
- La comunicació verbal es veu accelerada quan s'ajunta amb el signe.

- Els hi permet construir i practicar la comunicació quan encara no saben parlar.
- L'ús dels signes estimula parts del cervell que no s'utilitzen en la parla.
- Fomenta el contacte visual i requereix d'una coordinació menys complicada que a aprendre a parlar.
- En oferir una forma no-verbal de comunicació, redueixen els nivells de frustració i milloren l'autoestima i l'autocontrol.

Al mateix temps, i des de la visió del fet que la LSC actua com a connector entre el llenguatge oral i l'aprenentatge d'aquesta, sense substituir ni inferir en la parla, s'esmenten una sèrie de beneficis:

- Els signes poden aclarir el significat de paraules que encara no es poden pronunciar.
- Proporcionen una major confiança, ja que els infants saben que se'ls entendre i això pot provocar, un major desig per a aprendre a comunicar-se mitjançant paraules de forma oral.
- Els signes ens poden oferir pistes del que l'infant vol comunicar-nos.
- Ajuda a alentir el temps perquè el nen/a pugui tenir més temps per comunicar-se Ramos (2018).

En efecte, s'ha vist reflectit els beneficis i els avantatges d'instaurar aquesta llengua per al col·lectiu que sovint pateixen barreres en la comunicació i segons la Confederació estatal de persones sordes (CNSE), així ho constata, la llengua de signes facilita la comunicació de persones amb discapacitat intel·lectual vista com un codi comunicatiu natural i alhora, àmpliament extens, millorant la memòria visual i cinestèsia (la informació, 2014).

Així doncs, s'arriba a la conclusió de què probablement, molts dels infants amb diversitat, quan aprenguin paraules amb LSC seran les primeres que vocalitzin més endavant (Ramos, 2018).

2.4. Autonomia i dependència

L'objectiu principal per tal d'abordar i posar en manifest la necessitat real que es comentava anteriorment, s'ha de tenir en compte el desenvolupament vital dels infants, des d'una visió conscient de promoure que aquests siguin el màxim d'autònoms possibles.

Entenent que tal com diu, l'Institut Obert de Catalunya (2020), "L'autonomia personal, s'entén com la garantia que les persones, independentment de la seva capacitat, puguin desenvolupar el seu projecte vital i tenir el control de la seva pròpia vida, i això és gràcies a la interacció social" (p. 37).

Per tant, es posa de manifest la importància d'aquesta interacció social que garanteix l'autodeterminació de la persona, entesa com aquell dret i capacitat que permet actuar lliurement i prenent decisions pròpies (Institut Obert de Catalunya, 2020).

Tanmateix, la dificultat que tenen aquests infants amb diversitat en comunicar-se pot derivar a una dependència, tal com s'esmenta en l'Institut Obert de Catalunya (2020), "tenir més o menys autonomia, o més o menys dependència, variarà en funció de l'estat físic de cada persona, de la seva competència cognitiva i emocional per actuar o decidir i del suport que tingui del seu entorn" (p. 38).

Entenent la dependència tal com afirma la Generalitat de Catalunya (2021) com:

Estat de caràcter permanent en què es troben les persones que, per raons derivades a l'edat, malaltia o discapacitat, i lligades a la falta d'autonomia física, mental, intel·lectual o sensorial, els cal l'atenció d'una o altres persones o ajudes importants per a la realització de les activitats bàsiques de la vida diària o, en el cas de les persones amb discapacitat intel·lectual o malaltia mental, altres ajudes per a la seva autonomia personal.

En canvi, si s'intervé per eliminar barreres o successos que poden derivar a una situació de dependència, en quant es detecten dificultats multidimensionals i/o multicausals, s'ha d'intervenir des d'una visió en la promoció de l'autonomia, segons l'Institut Obert de Catalunya (2020), valora que "l'objectiu de la promoció de l'autonomia personal és retardar al màxim l'aparició de situacions de dependència que a la llarga poden derivar en la institucionalització de les persones dependent en un centre residencial" (p. 64).

Aquest objectiu es fa factible gràcies a la legislació de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, que s'aprova per garantir el dret de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones amb dependència (BOE, 2006).

Així mateix, si el principal objectiu és promoure l'autonomia personal perquè pugui prendre decisions tenint en compte l'edat i les capacitats, ens hem d'emmarcar a les activitats bàsiques de la vida diària "aquelles que permeten a la persona desenvolupar-se amb un mínim d'autonomia i independència, com ara la cura personal, les activitats domèstiques bàsiques, la mobilitat essencial, reconèixer persones i objectes, orientar-se, entendre i executar ordres o tasques senzilles" (Generalitat de Catalunya, 2021).

En relació amb aquestes activitats bàsiques, des d'un nivell educatiu, l'alumna aprendrà i aconseguirà satisfer les seves pròpies necessitats quan s'introdueix, a partir d'un diagnòstic acurat una intervenció per a promoure habilitats comunicatives i socials. Aquestes fan

referència a la transmissió i recepció del missatge, sigui oral, escrita o gestual i les segones, a la qualitat de les relacions socials del seu propi entorn (Institut Obert de Catalunya, 2020, p. 64), tot això prevenint com es deia abans, una possible dependència, per a satisfer les seves necessitats bàsiques des d'una comunicació bidireccional, on tots els implicats se senten amb sintonia i compresos.

2.5. L'Educador com a eix transversal

Fent referència a la professió de l'Educador/a Social i situant així aquesta figura professional com a eix transversal en l'àrea d'aprenentatge de la llengua de signes catalana. D'una banda, es posa l'accent en la promoció de l'autonomia personal que comporta a infants amb diversitat que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció amb el grup d'iguals, com amb l'adult, un acompanyament que potencia la socialització, fent prevenció d'una possible situació de dependència en la vida adulta.

I de l'altra, s'insisteix amb la idea de posicionar un cop més l'Educador/a Social dins dels centres escolars amb aquesta visió, tal com expressa Sáez (2019), la funció dels educadors i educadores socials en els centres escolars no es pot limitar solament a la solució de situacions que el professorat no sap resoldre, sinó que "hauria d'oferir noves possibilitats al sistema en el seu conjunt" (Sáez, 2019, com cita a García i Blázquez, 2006).

En el marc de l'escolarització, es creu necessària la presència de l'Educador/a Social per a contribuir en el procés educatiu dels infants com també, per a treballar paral·lelament amb els mestres i poder donar, respostes a les necessitats i reptes actuals, generant una igualtat i equitat social necessària si es vol generar una inclusió real de l'alumnat.

Així mateix, per desenvolupar una intervenció d'aquestes dimensions faria falta un treball interdisciplinari que pogués comptar amb els diferents agents professionals del centre educatiu i del qual es generessin unes relacions socials, aportant l'educador/a social, en aquest cas, una transmissió de coneixements que podria possibilitar unes estratègies des de les seves competències i funcions per a cooperar en aquests reptes i/o necessitats.

Dit d'una altra manera, "l'educador social pot facilitar i canalitzar, adequadament, el desenvolupament dels processos de relació i de comunicació amb tots els membres que componen la comunitat educativa" (Sáez, 2019, p. 18).

Continuant en la mateixa línia i des d'una visió més acotada al projecte, convé destacar que qualsevol acció educativa que fomenti una facilitat de convivència, tant en l'aspecte de les relacions socials com de l'autonomia personal, convé enfocar-ho com una eina estratègica per a la interacció social amb un sistema de suport sense ajuda, possibilitant a noves oportunitats en l'accés i aconseguint una major qualitat de vida de les persones que s'atenen.

Tal com diu Sáez (2019), “la intervenció socioeducativa en els centres escolars es concentra en la formació d’actituds personals, educatives i socials que possibilitin a l’alumnat més oportunitats d’inclusió social” (p. 23). Des d’aquesta visió, es contempla la necessitat de formar en tots els àmbits, no només educatius, sinó personals i socials per a influir en una inclusió amb la necessitat d’atribuir les competències i funcions d’un educador/a social que sense aquest, no es podria assolir.

Alhora, es consideraria no només un repte per a les institucions sinó també per a la mateixa professió, ja que s’aproximaria un cop més en donar resposta als diferents contextos socials que esdevenen com en el que requereix la seva funció, aproximant-se a un canvi social més individualitzat creant nous escenaris per al col·lectiu d’infants amb diversitat. Amb la idea que els educadors i educadores socials en institucions educatives centressin un cop més la seva tasca professional en la defensa dels drets de les persones, com tot allò que implica formació personal i canvi social” (Sáez, 2019, com cita a Mata et al., 2013).

Amb aquest propòsit i des d’aquest enfocament, es creu que la figura de l’educador social esdevé un gran professional per a afavorir l’autonomia d’alumnes amb necessitats educatives especials, col·laborant o treballant conjuntament amb un intèrpret especialitzat de la llengua de signes catalana, per tal de donar una resposta als infants que tenen dificultats comunicatives i alhora, fent una detecció precoç i inclús possibilitant l’expressió oral o la mera comunicació per gestos de forma preventiva.

Tal com s’explica en el manual de FESOCE (2008), l’educador/a contempla la naturalesa de la seva vocació, com un treball braç a braç amb el mediador, essent sovint el mateix mediador. A més a més, constata que les seves tasques són magnífiques oportunitats per a detectar alguna dificultat comunicativa i/o audiovisual en l’alumnat.

En conseqüència d’aquesta nova funció per als educadors/es, com de la repercussió que generarà en els infants amb diversitat, es contempla no tan sols una posició més d’aquests professionals dins dels centres educatius especials, sinó que busca incidir en les persones des d’una visió amb projecció de futur.

És a dir, aconseguir una major qualitat de vida d’aquest col·lectiu, oferint accessibilitat, oportunitats i autonomia en la societat en la qual vivim a partir de la llengua de signes. Finalment, i en sintonia amb el que s’ha dit, “la intervenció de l’educador social se centrarà en la formació d’actituds personals, educatives i socials que possibilitin a l’alumne la seva posterior integració social” (Sáez, 2019, p. 25)

Un bon exemple d’això és si una de les funcions tal com marca el codi deontològic dels educadors/es socials és promoure processos de canvi que possibilitin el desenvolupament

cultural i educatiu amb aquesta responsabilitat acollidora (ASEDES, 2007) en el fons el que es busca és una educació inclusiva que asseguri l'aprenentatge i la participació de l'alumnat amb necessitats educatives especials. I els docents, per tant, necessiten saber com afecta la discapacitat en la participació i que es pot fer per minimitzar l'impacte i, això, només es podrà fer amb l'ajut del professional en l'educació social.

Al mateix temps, "si pensem en el principi de l'acció socioeducativa del codi deontològic de l'educador i educadora social, ens adonem que es fa impossible establir una relació educativa sense aquesta comunicació" (Tomé, 2019), posant palès a la necessitat real de cobrir aquest principi des de la corresponsabilitat, adonant-nos que sense una comunicació directa i plena el professional no podrà treballar la inclusió amb la persona o en aquest cas, l'infant. Concloent amb la idea que "L'Educació Social té la responsabilitat de la defensa de la LS allà on té el poder de fer-ho" (Tomé, 2019).

3. Diagnòstic

3.1. Detecció de les necessitats

En primer lloc, si visibilitzem el paradigma envers la possibilitat de fomentar la llengua bimodal a infants amb diversitat que presenten dificultats i/o interacció en la comunicació, cal assenyalar la detecció de necessitats i problemàtiques que poden influir en el seu desenvolupament per exercir com a ciutadà de ple dret.

Segons l'informe publicat per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) constata que cohabiten a les llars espanyoles 106.300 infants amb diversitat d'entre sis i quinze anys. D'aquests, la diversitat més freqüent està relacionada amb les dificultats d'aprenentatge, essent un 55,9% del total, seguidament dels problemes de comunicació amb un 49,8% (s'ha de tenir en compte, que una mateixa persona pot entrar en més d'una categoria de discapacitat).

Aquestes dades adverteixen que **l'elevat percentatge d'infants amb diversitat** té certes problemàtiques en la comunicació, i això suposa una dificultat per a cobrir les seves necessitats bàsiques. Alhora el seu desenvolupament es veurà compromès en tenir una major dificultat en la vida adulta.

Al mateix temps, cal destacar d'aquest mateix informe que publica l'INE que dins del grup de menors de dos a cinc anys, la mare és la cuidadora principal en el 84,6% dels casos, evidenciant així les possibles barreres comunicatives que es poden trobar **les famílies amb fills amb diversitat**, ocasionant dificultats de convivència i adaptació a la llar.

Per altra banda, i en referència a la detecció de necessitats educatives, **el professional de l'educació social** no configura en moltes ocasions dins dels equips professionals dels centres educatius, en aquest cas essent una escola d'educació especial, no podent aportar així les seves competències enfront de dificultats d'aquesta magnitud.

De la mateixa manera, si existeix aquesta problemàtica, s'articula una possible mancança de serveis i/o equipaments per a cobrir aquesta necessitat del menor o d'eines i/o estratègies insuficients per part del **professorat (mestres)** per a dur a terme una resposta efectiva davant de la mancança de formació o de sensibilització.

3.2. Ubicació de la recerca

Per ubicar el projecte d'aquest treball, cal contextualitzar de manera global el nombre de persones amb discapacitat reconegudes legalment que es troben a Catalunya, tal com s'observen les estadístiques obtingudes d'IDESCAT l'any 2022, essent un total de 634.798 persones, que representen un 7% sobre la població total. D'aquesta xifra, 308.757 són homes

i 326.041 són dones. Alhora, l'any 2021 es va reconèixer que del total d'aquestes persones 3.693 eren infants de 0 a 4 anys i 29.717 tenien edats entre 5 i 15 anys.

Existeixen 216.730 persones que presenten una discapacitat en l'àrea del Barcelonès (Departament de Drets Socials, 2021). Més concretament, a Barcelona, en l'any 2021 hi havia un total de 155.117 persones amb discapacitat, i d'aquestes 69.359 (44,6%) són homes i 86.158 (55,4%) són dones.

En el districte de les Corts, format pels barris de les Corts, la Maternitat i Sant Ramon, i Pedralbes, hi habiten un total de 6.028 persones amb discapacitat segons xifres que corresponen al 2016. Amb més detall, el nombre de persones amb discapacitat en el barri de les Corts és de 3.375 (Ajuntament de Barcelona, 2020, p. 5).

Figura 1

Els barris de les Corts

Nota. El districte i els seus barris

En el barri de les Corts es troba el col·legi Paideia, que és on es realitzarà el desenvolupament d'aquest projecte. Aquest col·legi es tracta d'un centre d'educació especial concertat, de la qual va iniciar la seva trajectòria l'any 1957 aollint, un grup reduït d'infants amb diversitat cognitiva, amb el propòsit de dur a terme una educació ordinària.

Varen ser pioneres a Espanya en introduir el mètode "Le Bon Depart", sent un "sistema basat en la interrelació entre el cos, el ritme i l'estructuració espacial" (Paideia, 2018). A propòsit de l'alta demanda i del resultat de l'expansió de l'escola, l'any 1963 es trasllada al carrer Panamà de Barcelona i al voltant dels nou anys, s'imparteix l'ensenyament d'EGB (Educació General Bàsica).

Per altra banda, l'any 2015 va traslladar-se en el districte de les Corts, concretament en el carrer del Montnegre, on en l'actualitat es presenta com un centre pluridivers, on hi ha un total

de vuitanta alumnes amb dificultats en l'adquisició d'aprenentatges. Es troben infants d'entre quatre i sis anys, primària d'entre sis i quinze anys, secundària a partir dels setze anys i PFI de divuit a vint-i-un anys.

Pel que fa a la metodologia que empren el centre, es basa des d'una visió cooperativa amb les famílies per tal d'implicar-los en les tasques educatives dels seus fills/es. Alhora, es declara com una institució oberta de la qual hi ha una escolaritat compartida amb alguns menors, aquesta alternativa educativa potencia, per una banda, promou l'aspecte de la socialització.

Al mateix temps, fan ús de grups flexibles reduïts per nivells, a fi de treballar matèries que puguin adaptar-se a les seves necessitats, i així poder consolidar, aspectes acadèmics a partir d'una programació i d'un desenvolupament individualitzat. Endemés, treballen la psicomotricitat dues vegades per setmana, com la logopèdia i el treball psicològic de forma individual, per parelles o en petits grups. A més a més, també es fan les matèries curriculars que es duen a terme a una escola ordinària, essent les assignatures bàsiques (matemàtiques, llengua catalana i castellana, coneixement del medi, esport, etcètera), sortides, colònies i natació.

El col·legi Paideia, compta amb un equip de professionals format per vint-i-dos tutors repartits amb les diferents etapes educatives, tretze educadors/es, dos psicòlegs, dos fisioterapeutes i cinc logopedes; aquest equip es coordina de manera interdisciplinari reunint-se un cop per setmana.

Pel que fa al rol de l'educand, vol aconseguir per un costat, fomentar l'aprenentatge a través de desenvolupar i estimular el nivell tant de la socialització com de la comunicació. Al mateix temps, treballen per a promoure hàbits de convivència i d'autonomia, possibilitant així la motricitat general i fina i per altra, fomentant una educació individualitzada per cada infant i/o adolescent.

Un altre punt rellevant sobre l'escola és que compten amb l'EAP (Equips d'Assessorament i orientació Pedagògic) per a cooperar amb els diferents professionals i al centre educatiu des del suport d'oferir respostes a la diversitat com també, d'aquells alumnes que presenten necessitats educatives especials i a les seves famílies (XTEC, 2022).

Per aquest motiu, els infants que formen part del centre educatiu, generalment vénen derivats d'escoles ordinàries a través de l'EAP, o bé d'assessoraments de professionals a les famílies d'aquests menors, perquè puguin optar per una escola d'educació especial.

Finalment, el col·legi Paideia, compta amb un nombre d'alumnes amb risc d'exclusió social, ja que formen part del sistema de serveis socials com a famílies en risc d'exclusió, essent

moltes d'elles estrangeres i d'altres monoparentals. que pertanyen a l'àrea metropolitana com l'Hospitalet de Llobregat i Cornellà.

3.3. Establiment justificat de les prioritats a partir de les necessitats detectades i pronòstic

El projecte pretén donar resposta a la situació de vulnerabilitat que es pot trobar un infant quan la seva capacitat de comunicació està compromesa. Aquesta situació de complexitat també pot provocar d'anys col·laterals, sobretot en el context que engloba el menor.

En aquest sentit, tal com expressa Monfort (2007) no podem deixar que un infant es desenvolupi sense possibilitat d'intervenir en el seu entorn i expressar necessitats i afectes: si això passa, l'estem deixant en una situació de vulnerabilitat. L'objectiu, per tant, és proporcionar en aquest infant unes eines d'expressió que li permetin, el més aviat possible, expressar-se i ser entès per l'adult o el grup d'iguals.

Si tenim en compte, per una banda, que l'infant per mitjà de la comunicació interactua per adaptar-se al món, ser autònom i poder desenvolupar capacitats intel·lectuals superiors i alhora, per aquest és absolutament necessari que pugui expressar-se i ser acceptat per poder-se desenvolupar amb seguretat, establir relacions afectives sanes i creure en ell. (Institut Obert de Catalunya, 2010), hem de poder crear accessibilitat als menors que no tenen aquesta interacció comunicativa per aconseguir abordar tant l'autonomia com la seguretat perquè aquests infants un cop passin a la vida adulta, tinguin la major inclusió en la societat.

Per aquest motiu, es contempla la necessitat d'instaurar l'ús d'un sistema de comunicació sense ajuda, en aquest cas, el **sistema de comunicació bimodal**, per tal de donar resposta a les barreres que impedeixen la plena participació de tots els infants, i dissenyar contextos educatius de qualitat adequats per a tothom, siguin quines siguin les seves característiques i necessitats (Anton et al. 2014).

S'ha de tenir en compte que "la comunicació bimodal és eminentment pedagògica. S'utilitza principalment en l'àmbit educatiu i s'adreça a persones amb deficiència auditiva i també a persones oients sense parla funcional (persones amb autisme, discapacitat intel·lectual, afàsia o dispràxia)" (Albuerné i Pino, 2013, p. 86).

L'objectiu principal és evitar que perjudiqui el seu desenvolupament per la falta de capacitats en l'ús de la llengua oral, i per aquest motiu, com expressa Monfort (2007), s'ha de recórrer a un sistema comunicatiu que asseguri una integració social i afectiva millor, que permeti avançar els aprenentatges i que, alhora, acceleri l'aparició del llenguatge oral.

Per altra banda, es considera imprescindible treballar en el context que engloba el menor, essent un punt de partida per tal d'assegurar i impulsar unes majors estratègies i/o eines per facilitar la participació inclusiva de l'infant.

Així la rellevància de tenir present **el nucli familiar** per poder fomentar una participació activa a partir d'una formació, per tal que el cuidador/a del menor tingui possibilitats per comunicar-se amb el seu fill i que aquest sigui comprès pels seus referents. Dit d'una altra manera, la família ha de poder entendre i comprendre el seu fill/a i això només es podrà dur a terme amb una educació primerenca que faciliti la comunicació de l'infant (Institut Obert de Catalunya, 2010).

Es pot exemplificar, tenint en compte, tal com assegura l'Institut Obert de Catalunya (2010) que "l'adult, com a receptor, ha d'interpretar aquests missatges, cosa que sovint no és fàcil, i donar una resposta física i afectiva a la necessitat que l'infant expressa".

Al mateix temps si "l'educació inclusiva defensa el dret de tota persona a tenir majors oportunitats de participació, tenint en compte les seves necessitats i característiques úniques. La inclusió implica donar valor a la diversitat i contemplar-la com un repte social a assolir per tal d'afavorir contextos educatius que facilitin el desenvolupament de tothom" (Anton et al. 2014).

En aquest punt, s'ha de destacar que qualsevol educació inclusiva només podrà ser efectiva amb professionals que estiguin formats i/o preparats per a donar les respostes adients a la defensa dels drets dels infants amb unes competències que un mestre no podrà exercir per si sol. Cal recordar, tal com diu Escribano (2005), que la funció de **l'educador/a social** és "ajudar a les persones a integrar-se a la vida social i ha de formar per aconseguir una major i millor participació de les persones a la comunitat".

I per aquest motiu, la figura de l'Educador/a Social ha de ser present, ja que permet ajudar a l'infant a tenir una major interacció amb l'entorn que l'envolta, a través del sistema bimodal, i conscienciar i formar a les famílies i als mestres de la importància de la comunicació d'aquest menor.

Tenint en compte que només "hi ha comunicació quan nosaltres entenem allò que algú ens diu i responem, i quan podem expressar els nostres pensaments, les nostres necessitats i els nostres sentiments de manera que altres persones ens puguin entendre" (Niemann et al. 2014).

Finalment, caldrà treballar conjuntament l'educador/a social i **el mestre** per esdevenir contextos d'acció educativa i d'inclusió social des de l'acompanyament, amb l'objectiu comú de fomentar l'autonomia personal de l'infant a partir de conscienciar sobre la importància

d'instaurar aquest nou sistema de comunicació dins de tots els contextos dels que forma part el menor.

En altres termes “el model d'educació inclusiva neix de la necessitat dels professionals i de les famílies de reivindicar el dret a la presència, participació i rendiment de tots els infants per tal d'evitar situacions d'exclusió” (Ainscow, Booth, Dyson, 2006; Simón i Echeita, 2013, com se citen a Anton et al., 2014).

Consegüentment, aquestes línies d'acció van dirigides a infants amb diversitat que tenen dificultats en la comunicació i/o interacció a partir del sistema de comunicació bimodal, aconseguint una major qualitat de vida, com també en la formació de les famílies en llengua de signes catalana (LSC) i en conscienciar als professionals del centre educatiu especial la importància d'instaurar aquest nou sistema de comunicació.

Per concloure, si aquesta intervenció no es portés a la pràctica, podria provocar problemes derivats en trastorns mentals i de conducta com ansietat, depressió, agressivitat, etcètera, i aquests poden derivar a altres problemàtiques; dificultats inclusives en la societat, rebuig social i falta d'identitat, soledat, d'entre moltes d'altres, ja que sense cobrir una de les tres funcions vitals, la de relacionar-se, aquests infants no podran exercir una vida plena i satisfactòria.

4. Formulació del projecte

Fitxa resum dels següents aspectes que ha de respondre a què farem:

- Definició del projecte: El projecte consisteix en vetllar per l'autonomia d'infants amb diversitat que tenen dificultats en la comunicació i/o interacció a partir del sistema de comunicació bimodal a l'escola d'educació especial, en concret el col·legi Paideia.
- Nom o títol: ~~Entreveure~~.
- Descripció: El projecte es basa en implementar el sistema de comunicació bimodal a partir de la llengua de signes catalana a l'escola d'educació especial Paideia, per tal de donar resposta a l'autonomia d'infants amb diversitat que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció. El plantejament es farà a partir de, per un costat, en formar a les famílies sobre la llengua de signes. D'altra banda, en sensibilitzar a l'equip professional del centre envers la importància de fer ús d'aquest sistema i, finalment en potenciar la comunicació i/o interacció de l'infant.
- Destinataris: Col·lectiu d'infants amb diversitat de sis a dotze anys que tinguin dificultats en la comunicació i/o interacció, com també de les famílies i de l'equip de professionals del centre educatiu. Que participin a l'acció educativa d'aquest centre.

Objectiu general (OG1): Vetllar per l'autonomia d'infants de sis a dotze anys amb diversitat que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció a partir de la llengua de signes catalana (LSC) amb el sistema de comunicació bimodal a l'escola d'educació especial.

Objectius específics (OE) - Línia d'acció 1 (LA1): Autonomia (OE1+OE2)

1. Augmentar l'autoestima i l'autorealització d'infants amb dificultats d'interacció en la comunicació (OE1)
2. Potenciar els espais de comunicació i d'interacció dels infants amb diversitat (OE2)

Objectiu general (OG2): Conscienciar sobre la necessitat d'implementar la llengua de signes catalana (LSC) en l'entorn educatiu i familiar de l'infant amb diversitat que presenta dificultats comunicatives.

Objectius específics (OE) - Línia d'acció 2 (LA2): Sistema de comunicació (OE3+OE4)

1. Formar a les famílies respecte a la llengua de signes catalana (LSC) (OE3)
2. Incrementar l'ús de la llengua de signes dels agents educatius a l'entorn escolar (OE4)

- Estratègies per a l'acció: enumerar les línies o programes d'acció que contempla el projecte i que es desenvoluparan en el següent apartat.

Unitat de programació 1 (UP1): Autonomia (OE1+OE2)

Objectius:

1. Incrementar unes majors destreses comunicatives i socials dels infants amb diversitat.

Expressar amb llengua de signes (LSC) les seves necessitats i alhora siguin compresos per l'adult (OD1)

2. Assegurar un acompanyament en els espais dels infants.

Saber relacionar-se amb el grup d'iguals mitjançant la llengua de signes catalana (OD2)

Unitat de programació 2 (UP2): Sistema de comunicació (OE3+OE4)

1. Enfortir la comunicació del nucli familiar.

Saber comunicar-se amb llengua de signes amb el seu fill/a (OD3)

2. Aconseguir l'hàbit d'ús del sistema de comunicació bimodal.

Aplicar el sistema de comunicació bimodal a l'aula envers les necessitats de l'infant (OD4)

- Pressupost i fonts de finançament

D'entrada, la coordinació que s'estableix amb el col·legi Paideia és essencial per a desenvolupar el projecte, ja que l'alumnat forma part d'aquest centre educatiu especial, que és l'espai on es realitzarà la formació a les famílies i és la pròpia institució la que permet el desenvolupament de la tasca.

En ser un projecte molt petit, comptant que és una prova pilot en un grup reduït d'alumnes i les seves famílies, el pressupost serà molt assequible i/o reduït, ja que és un projecte que necessita pocs recursos.

Per aquest motiu, el cost econòmic més significatiu d'aquest projecte és en la facturació del formador, en la coordinació del projecte i en l'Educadora Social. Per a finançar el projecte comptarem amb aportacions econòmiques de la Fundació ONCE, de la Fundació "la Caixa" i d'una subvenció concreta de la Generalitat de Catalunya.

Així doncs, les altres aportacions formen part de materials fungibles i de l'assegurança de responsabilitat civil com Abacus, MediaMark i MAPFRE.

5. Planificació

- 5.1. Descripció de les diferents línies o programes d'acció (quins són els eixos estratègics del projecte).

Taula 1

Línia d'acció (LA1)

Línia d'acció (LA1)	
Nom	Autonomia
Objectiu general	Vetllar per l'autonomia d'infants de sis a dotze anys amb diversitat que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció a partir de la llengua de signes catalana (LSC) amb el sistema de comunicació bimodal a l'escola d'educació especial.
Objectius específics (OE)	<ol style="list-style-type: none">1. Augmentar l'autoestima i l'autorealització d'infants amb dificultats d'interacció en la comunicació (OE1)2. Potenciar els espais de comunicació i d'interacció dels infants amb diversitat (OE2)
Descripció i justificació	<p>La primera línia d'acció va dirigida a l'autonomia en relació amb les persones que tenen dificultats amb la comunicació i el llenguatge, entenent-la com la possibilitat de poder-se expressar i prendre decisions de manera independent, utilitzant eines i suports que els permeti comprendre l'adult i alhora, ser compresos.</p> <p>Per incrementar l'autonomia amb relació a la socialització s'implementarà el sistema de comunicació bimodal per tal que puguin interactuar amb l'entorn que l'envolta i alhora fomentar el seu autoconcepte, dit d'una altra manera, la percepció que tenen de si mateixos.</p> <p>Altrament, és dur a terme aquest programa d'acció, ja que la dificultat que evidencien està generada principalment per la diversitat cognitiva que presenten, com també el rebuig que exerceix la societat enfront del col·lectiu per la desinformació i la poca visibilitat envers les capacitats d'aquestes persones. I, en segon lloc, la possible falta d'eines i/o estratègies que</p>

	<p>exerceixen els agents educatius o els referents per tal de donar una resposta a aquesta falta d'autonomia.</p> <p>En efecte, la finalitat és aconseguir que tinguin unes majors capacitats i/o destreses per prendre decisions i actuar de manera independent des de la promoció de l'autonomia a partir del desenvolupament del llenguatge, enfortint l'autoconfiança, la creativitat i en la millora de les habilitats socials.</p>
Metodologia	<p>Pel que fa a la metodologia es treballa amb una filosofia basada en un model centrat en la persona, essent com ho defineix PIAISS (2016) "l'atenció que posa la persona en el centre del sistema, amb l'objectiu de millorar la seva salut, qualitat de vida i benestar, respectant la seva dignitat i drets, així com les seves necessitats, preferències, valors i experiències i comptant amb la seva participació activa" (p. 8). Es basa en aquest model, ja que l'objectiu principal està dirigit en millorar l'autonomia d'aquests infants des del central de la intervenció.</p> <p>Al mateix temps, serà indispensable fomentar la participació activa dels infants per tal d'assolir els objectius del projecte i que puguin enriquir-se de les eines que s'ofereixen per desenvolupar tant l'autonomia com l'autoestima des d'un enfocament bidireccional.</p> <p>Tanmateix, la intencionalitat va orientada des de l'atenció individualitzada dels educands perquè puguin enriquir-se dels aprenentatges que van assolint, tenint en compte les seves motivacions i/o interessos a l'hora d'expressar-se amb el referent.</p>
Unitats de programació	Autonomia (UP1)

Nota. Elaboració pròpia

Taula 2

Línia d'acció (LA2)

Línia d'acció (LA2)	
Nom	Sistema de comunicació
Objectiu general	Conscienciar sobre la necessitat d'implementar la llengua de signes catalana (LSC) en l'entorn educatiu i familiar de l'infant amb diversitat que presenta dificultats comunicatives.
Objectius específics	<ol style="list-style-type: none">3. Formar a les famílies respecte a la llengua de signes catalana (LSC) (OE3)4. Incrementar l'ús de la llengua de signes dels agents educatius a l'entorn escolar (OE4)
Descripció i justificació	<p>La segona línia d'acció s'encamina amb el sistema de comunicació que s'implementa a l'entorn educatiu i familiar del menor, amb la finalitat d'oferir des d'un treball cooperatiu l'eina que facilitarà, per una banda, a les famílies per tenir una millor convivència i complicitat amb el seu fill/a i, per altra, al professorat per poder visibilitzar el sistema de comunicació bimodal com una possibilitat per a millorar en els aprenentatges i coneixements de l'infant.</p> <p>A propòsit d'aquesta implementació, es considera que instaurar un major vocabulari a l'educand fomentará una inclusió en la vida social que només serà possible si tot l'equip disciplinar treballa conjuntament per aconseguir l'autonomia d'aquest infant.</p> <p>Tanmateix, "l'entorn familiar és el lloc on s'inicia aquest desenvolupament i, per tant, és important tenir-ho present en el moment de la planificació conjunta de l'ajuda en el progrés de l'alumne" (Departament d'Educació, 2004, p.77)</p>
Metodologia	El procediment és dur a terme des d'un model sistèmic essent una perspectiva que engloba tots els agents, en aquest cas, del context educatiu i familiar de l'infant, des de la basant de complexitat entesa que sense aquesta mirada

	<p>la problemàtica existent no podrà transformar-se la realitat en la qual es troben.</p> <p>Des d'aquest model, que pretén una construcció conjunta entre l'entorn i la persona, és necessari un treball interdisciplinari, ja que facilitarà la interacció dels diferents agents implicats en l'acció educativa de l'infant amb l'objectiu comú d'assolir una major inclusió en la comunitat.</p> <p>Convé ressaltar la importància de dur a terme un treball cooperatiu de les persones implicades en una participació activa i una comunicació bidireccional per tal d'instaurar i mantenir l'eina comunicativa que es proposa i en conseqüència afavorir la millora de la qualitat de vida dels infants.</p>
Unitats de programació	Sistema de comunicació (UP2)

Nota. Elaboració pròpia

5.2. Unitats de programació/pla de treball

Taula 3

Unitat de programació (UP1)

Unitat de programació (UP1)	
Nom	Autonomia
Objectius	<ol style="list-style-type: none"> 1. Incrementar unes majors destreses comunicatives i socials dels infants amb diversitat. 2. Assegurar un acompanyament en els espais dels infants.
Descripció i durada	La unitat de programació 1, està dirigida als infants que presenten una dificultat en el llenguatge i la comunicació des de la implicació dels agents educatius, per tal de donar resposta als dos objectius a assolir.

	<p>Aquesta tindrà una durada total de sis mesos, des de l'octubre del 2023 fins abril de l'any 2024. Es realitzarà en horari lectiu de dilluns a divendres en totes les matèries que cursen els educands.</p> <p>A més d'incloure setmanalment una sessió de seguiment per avaluar tant l'alumne com el mestre en la implementació del sistema de comunicació bimodal.</p>
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> - Aprenentatge per imitació “aquell que es produeix en conseqüència de l'observació i imitació d'altres persones o models” (Díaz i Tello, 2012, p.19). - Aprenentatge associatiu (aspectes visuals) - Tècnica d'emmotllament “reforçar aquelles conductes semblants a la resposta que es desitja obtenir” (Albuerne i Pino, 2013, p. 88). - Reforç positiu
Unitats didàctiques (UD)	UD1: M'entenen

Nota. Elaboració pròpia

Taula 4

Unitat de programació (UP2)

Unitat de programació (UP2)	
Nom	Sistema de comunicació
Objectius	<ol style="list-style-type: none"> 3. Enfortir la comunicació del nucli familiar. 4. Aconseguir l'hàbit d'ús del sistema de comunicació bimodal.
Descripció i durada	En aquesta unitat de programació 2, es basa en dues línies estratègiques: la família de l'infant i els agents educatius del centre.

	<p>Amb referència a la família, primerament és portarà a terme una sessió de sensibilització al mes de juny d'una hora de durada i, al mateix temps, formaran part d'una formació en llengua de signes catalana, un cop per setmana durant dues hores, des de setembre fins al gener de 2024.</p> <p>Amb relació als agents educatius, formaran part d'una primera sessió informativa del projecte, d'unes dues hores aproximadament en el mes de juny del 2023 i, d'una segona sessió, per oferir-los les eines i/o estratègies per implementar i adherir-se al projecte, amb una temporalitat de tres hores la primera setmana de setembre.</p>
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> - Treball cooperatiu - Treball interdisciplinari, entenent-lo tal com apunten Albuerne i Pino (2013) com un “equip que està construït per diferents professionals que interactuen entre si i intercanvien informació de forma sistemàtica per aconseguir uns objectius comuns, col·laborant en la planificació i posada en marxa d'un pla d'intervenció conjunt” (p. 115). - Treball en equip - Formació en llengua de signes catalana - Xerrada de sensibilització
Unitats didàctiques (UD)	<p>UD2: Vull entendre't</p> <p>UD3: Entenguem-nos</p>

Nota. Elaboració pròpia

Taula 5

UD1: M'entenen

M'entenen (Infants)
<p>Objectiu didàctic</p> <ul style="list-style-type: none">- Expressar amb llengua de signes (LSC) les seves necessitats i alhora siguin compresos per l'adult (OD1)- Saber relacionar-se amb el grup d'iguals mitjançant la llengua de signes catalana (OD2)
<p><u>Desenvolupament o descripció</u></p> <p>En primer lloc, el desenvolupament d'aquest projecte està dirigit als infants que presenten dificultats en el llenguatge i/o comunicació, amb el propòsit de proporcionar-los, a partir d'unes eines i/o mecanismes, l'accés a la llengua de signes catalana a partir del sistema de comunicació bimodal.</p> <p>Pel que fa la seva implementació, la realitzaran els agents educatius que van formar part de les dues sessions dirigides per l'Educadora Social encarregada del projecte i alhora, la pròpia Educadora, anirà avaluant el procés presencialment a partir de l'observació de l'alumnat i del mestra que porta la sessió.</p> <p>Aquesta nova metodologia es durà a terme en horari lectiu, des de la quotidianitat a partir dels grups de paraules estructurades en camps semàntics, on aquests s'aniran desenvolupant amb les eines proporcionades i en un període d'entre dues i tres setmanes per posteriorment avaluar tant el procés com els resultats des de l'espiral autoreflexiva i anar introduint subsegüentment altres grups de paraules.</p> <p>Les dates poden modificar-se en major o menor mesura, degut a la dificultat que poden tenir els infants per interioritzar les paraules. A part, també s'ha de tenir en compte la possible variació o increment de grups de paraules per la implicació i cooperació dels diferents agents educatius.</p> <ul style="list-style-type: none">- Accions (Durant tot el període d'implementació)- Festes (Segons festivitat)- Presentació i necessitats (octubre)

- Salutacions i estats (novembre)
- Educació i lleure (desembre)
- Nucli familiar i números (gener)
- Preguntes i respostes (febrer)
- Aula i material (març)
- Dies setmana i temporalitat (abril)

**Annex 1 – Paraules per camps semàntics*

Temporalització i durada

S'empendrà a l'inici del curs escolar, en el mes d'octubre i s'anirà implementant fins al mes d'abril, amb una durada d'uns sis mesos aproximadament.

Al mateix temps, l'Educadora encarregada del projecte formarà part d'aquesta aplicació un cop per setmana, per tal d'observar i avaluar progressivament la integració del nou vocabulari que duen a terme tant els infants com els mestres que participen en el projecte.

Organització i distribució de tasques

<u>Tasques prèvies</u>	<u>Responsable</u>
Acordar dia de la setmana	Educadora social, encarregada del projecte
Elaborar rúbrica d'observació	
Preparar quadern de camp	
Imprimir la rúbrica i el quadern de camp	
<u>Tasques sessió</u>	
Posar en pràctica les eines que s'han proporcionat	Agents educatius
Seguiment del vocabulari dels diferents camps semàntics	
Observar infant i mestre	Educadora social (ES)
Avaluar les classes observades	

<p><u>Recursos humans</u></p> <p>Les diferents sessions les dirigirà l'equip educatiu i com a persona intermediària l'educadora social encarregada del projecte, des d'una posició més avaluativa.</p>	
<p><u>Recursos materials</u></p> <p>Impressió de la rúbrica d'observació i del quadern de camp, com també d'un bolígrafs i una llibreta o fulls en blanc.</p>	
<p><u>Recursos espacials i localització</u></p> <p>Es desenvoluparà al col·legi Paideia, dins de l'aula dels infants dels quals va dirigit el projecte d'intervenció.</p>	
<p><u>Destinataris</u></p> <p>Els destinataris seran el públic objectiu d'aquesta intervenció, essent els infants, amb un màxim de deu alumnes.</p>	
<p><u>Indicadors</u></p> <p>% d'infants que s'han comunicat amb LSC</p> <p>Nº d'accions/ús d'estratègies realitzades per part del professorat</p>	<p><u>Instruments d'avaluació</u></p> <p>Quadern de camp</p> <p>Rúbrica d'observació</p>

Nota. Elaboració pròpia

Taula 6

UD2: Vull entendre't

Vull entendre't (Treball amb famílies)
<p>Objectiu didàctic</p> <ul style="list-style-type: none">- Saber comunicar-se amb llengua de signes amb el seu fill/a (OD3)
<p><u>Desenvolupament o descripció</u></p> <p>Aquesta unitat didàctica està dirigida a les famílies que tenen fills/es amb diversitat i alhora presenten dificultats en la comunicació i/o interacció, amb l'objectiu d'oferir-los eines per a poder tenir més facilitats en la comunicació i entesa amb el seu fill/a.</p> <p>L'eina en qüestió, es proporcionarà a partir de la llengua de signes. En primer lloc, es realitzarà una sessió d'una hora de durada, per tal de sensibilitzar sobre la importància del llenguatge per a l'infant i, posteriorment, la seva socialització amb els contextos que l'envolten, fent-los coneixedors de la rellevància de la seva implicació en aquest procés. Generant així un espai dinàmic on els participants puguin exposar les seves experiències i/o vivències al llarg de la convivència amb el seu fill/a.</p> <p>En aquesta xerrada de sensibilització es tractaran temes com la importància de l'autonomia, la problemàtica detectada envers la dificultat en molts casos en la comunicació de l'infant amb estadístiques rellevants, el concepte de la inclusió en el present com del futur, en què consisteix el sistema de comunicació bimodal i en la implementació d'aquest a l'escola.</p> <p>Seguidament, se'ls hi oferirà una formació amb un professor especialitzat en l'ensenyança de la llengua de signes catalana, amb una durada de cinc mesos per tal d'assolir un cert nivell de coneixements amb la finalitat de donar resposta a les necessitats de les famílies i dels menors.</p>
<p><u>Temporalització i durada</u></p> <p>Sessió prèvia per informar a les famílies sobre la implementació del projecte, en una sessió d'una hora el mes de juny.</p> <p>Les diferents sessions formatives s'efectuaran des de setembre fins al gener, tots els dilluns lectius i tindran una durada de dues hores.</p>

Organització i distribució de tasques	
<u>Tasques prèvies</u>	<u>Responsable</u>
Comunicar-ho al col·legi	Educatrice social, encarregada del projecte
Posar-me en contacte amb el professor especialitzat amb LSC	
Orientació del públic objectiu al professional	
Informar a les famílies: concertar dia i hora	
Preparar el material de la sessió	
<u>Tasques sessió</u>	
Presentació xerrada	Educatrice social, encarregada del projecte
Compartir Power Point	
Debat amb els participants	
Comiat	
<u>Tasques formació LSC</u>	
Proporcionar el llistat d'assistència	Professor especialitzat en l'ensenyança de la llengua de signes catalana Educatrice social (intermediària)
Formació	
<u>Recursos humans</u>	
Les diferents sessions les dirigirà un professor natiu, titulat i especialitzat en l'ensenyança de la llengua de signes catalana i l'Educatrice Social encarregada del projecte, com a persona intermediària.	
<u>Recursos materials</u>	
Serà necessari un mínim de vint taules amb les seves respectives cadires, materials de papereria (fulls en blanc, bolígrafs,...) i una pissarra digital.	

Recursos espacials i localització

Es durà a terme al col·legi Paideia, dins d'una sala i/o aula, tenint en compte el número de participants.

Destinataris

Els participants de les sessions formatives estan destinades a les famílies d'aquests infants amb diversitat que presenten dificultats amb la comunicació i el llenguatge, amb un màxim de vint persones.

Indicadors

Nº final de famílies en la formació

Grau d'assoliment d'objectiu

Grau de valoració de la formació

Instruments d'avaluació

Llistat d'assistència

Enquesta de satisfacció

Qüestionari de valoració

Nota. Elaboració pròpia

Taula 7

UD3: Entenguem-nos

Entenguem-nos (Agents educatius)
Objectiu didàctic <ul style="list-style-type: none">- Aplicar el sistema de comunicació bimodal a l'aula envers les necessitats de l'infant (OD4)
<u>Desenvolupament o descripció</u> <p>La intervenció va dirigida als agents que són habituals en la vida educativa dels infants, oferint les eines que permetin als docents exercir la tasca en la implementació de la comunicació bimodal de la forma més adient possible, atenent així al perfil d'infants des d'una mirada inclusiva.</p> <p>Tenint en compte que el professorat ja ha estat format anteriorment en llengua de signes catalana, inicialment se'ls hi oferirà una xerrada informativa per tal d'implementar el projecte</p>

i visibilitzant-los en la rellevància de la seva adhesió en aquest, com en el compromís que han de dedicar per aconseguir l'objectiu comú essent l'autonomia i una posterior inclusió per aquests infants. En aquesta xerrada, s'informarà de les bases, la metodologia, els objectius i els resultats esperats del projecte.

Tot seguit, es durà a terme una segona sessió per oferir algunes estratègies per aplicar la llengua de signes a l'aula i una posada en comú dels diferents grups de paraules, estructurades en camps semàntics que s'han creat a partir de les necessitats detectades i/o situacions presents del seu dia a dia.

Algunes de les estratègies són, per una banda, mitjançant aspectes visuals per associar el signe amb allò que vol representar. Com també, l'aprenentatge per imitació per part de l'infant amb les representacions observades de l'adult. I d'altres com el reforç positiu per tal de crear o mantenir accions mitjançant estímuls positius, incidint en allò que ha fet bé. O l'aprenentatge per emmotllament, del qual es fa un reforç d'aquella conducta o acció semblant a la resposta que es vol aconseguir.

Temporalització i durada

La primera sessió es durà a terme el mes de juny per informar els diferents agents educatius sobre l'aplicació del projecte, en una sessió de dues hores.

I consegüentment, es realitzarà una segona sessió a l'inici de curs d'una temporalitat aproximadament de tres hores, per oferir algunes propostes per implantar la llengua de signes amb els infants i presentar els grups de paraules (camps semàntics semiestructurats a partir de les necessitats detectades de l'educand) per tal de seguir una línia d'acció.

Organització i distribució de tasques

<u>Tasques prèvies</u>	<u>Responsable</u>
Diagnòstic de les necessitats detectades	Educativa social, encarregada del projecte
Recercar metodologies	
Acordar sessió amb el professorat	
Primer cribratge dels camps semàntics	
Preparació de la presentació	

Preparació de les estratègies	
Crear els materials	
Imprimir les eines i/o instruments	
Elaborar l'acta de reunió d'equip	
Crear la rúbrica d'observació	
<u>Tasques sessió</u>	
Realitzar l'acta de la reunió d'equip	Educatora social, encarregada del projecte
Presentació projecte	
Crear debat	
<u>Tasques sessió cooperativa</u>	
Presentació de les estratègies	L'encarregada del projecte (ES)
Proporcionar material	
Mostrar els camps semàntics	
Comunicar l'avaluació	
Posar en comú	Agents educatius i l'educadora social
Comiat	(ES)
<u>Recursos humans</u>	
Les dues sessions les dirigirà l'educadora social encarregada del projecte amb la cooperació i el treball en equip de l'equip educatiu.	
<u>Recursos materials</u>	
Els materials seran dotze taules amb les seves respectives cadires, materials de papereria (fulls en blanc, bolígrafs,...), pissarra digital i fotocòpies dels grups de paraules i de representacions visuals de les diverses paraules dels camps semàntics.	

Recursos espacials i localització

Es durà a terme al col·legi Paideia, dins de l'aula específica dels infants dels quals va dirigit el projecte d'intervenció.

Destinatari

Està destinat als mestres i monitors de menjador que formen part del dia a dia dels infants dels quals va dirigida la intervenció, amb un màxim de dotze agents educatius, comptant amb el professor i el suport de l'aula com també dels diferents mestres que constitueixen les diferents matèries en horari educatiu/lectiu.

Indicadors

Seguiment de l'equip educatiu

Adequació del projecte

Instruments d'avaluació

Acta de reunions d'equip

Rúbrica d'observació

Nota. Elaboració pròpia

6. Aplicació

6.1. Gestió i organització interna

En primer lloc, la responsable sobre el disseny, la gestió i la direcció del projecte serà l'Educadora Social. Les funcions que durà a terme en la fase del projecte per tal d'implementar-lo seran: a l'inici d'aquest, fer un diagnòstic, detectant les necessitats i delimitant la problemàtica per a crear la formulació del projecte. Seguidament, en la fase de planificació, organitzar els aspectes socioeducatius i les diferents gestions internes i subsegüentment avaluar els resultats a partir dels objectius amprats.

Quant a l'acció educativa, les funcions que s'haurien de desenvolupar serien, per una banda, contactar amb el grup de famílies dels infants dels quals es dirigirà el projecte, per tal d'acordar a finals de curs, una xerrada de sensibilització per a posteriorment, participar en la formació de llengua de signes catalana. D'altra banda, contactar amb l'intendent per a dur a terme la formació.

Seguidament, a finals de juny i a principis de setembre, es realitzarà la jornada de sensibilització i formació als agents educatius que formen part del dia a dia de l'infant, per tal d'implementar a l'aula el sistema de comunicació bimodal amb un treball cooperatiu i interdisciplinari. Tota aquesta metodologia es farà centrada en els infants i en el seu context familiar i educatiu, amb la finalitat de proporcionar unes eines comunicatives i interactives per a promoure la seva autonomia.

La coordinació amb els agents educatius es durà a terme una vegada cada dues setmanes de manera presencial per a veure el progrés, les dificultats que els hi genera o que es troben, amb la intenció d'anar adaptant les necessitats dels infants, registrant-ho en les actes.

Per una altra banda, s'avaluarà un cop per setmana amb una rúbrica d'observació, les accions que s'implementen en els infants, per tal de valorar les possibles mancances respecte a les metodologies proposades.

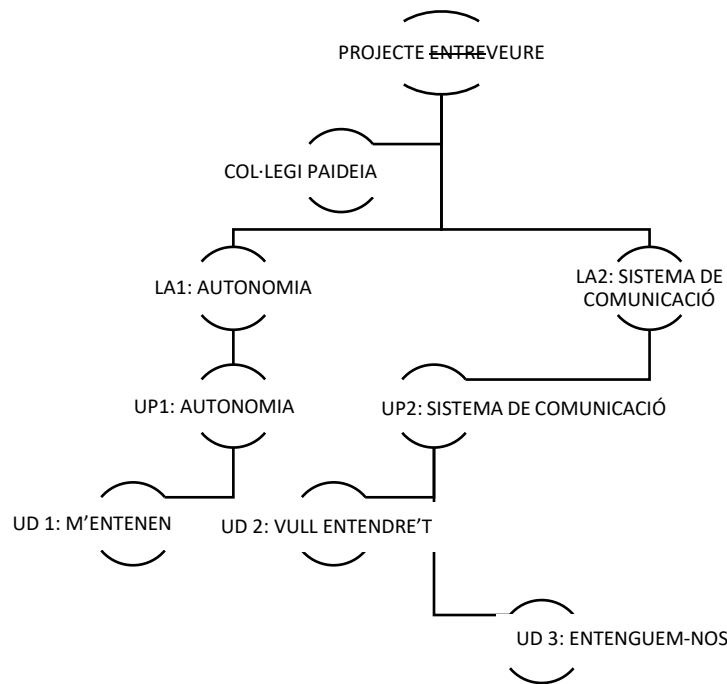
Amb relació als infants, un cop per setmana s'apuntarà en un quadern de camp, totes les observacions que vegi l'Educadora Social sobre els resultats que els hi genera aquest nou sistema de comunicació. Pel que fa a les famílies, s'avaluarà amb un qüestionari de valoració en dos moments, a l'inici i a mitjans de la formació i a finals, una enquesta de satisfacció.

En darrer terme, el canal rutinari que s'utilitzarà per estar en contacte amb tots els membres que formen part del projecte, serà a través de grups de WhatsApp i el correu personal, per aquest motiu totes elles podran informar de qualsevol aspecte i en qualsevol moment.

A tall de recapitulació, la funció principal quant a la coordinació és poder garantir que la metodologia implementada s'adapti a les necessitats i als tempos dels infants, promovent l'espiral reflexiva amb la visió continua d'aprenentatge i de possibles modificacions. Tot aquest procés serà degut a la implicació i corresponsabilitats dels diferents agents implicats en el projecte.

Figura 2

Organigrama

6.2. Recursos materials, recursos humans, relacions internes i externes.

Els recursos materials que es necessitaran per a desenvolupar el projecte són:

- Materials fungibles, com bolígrafs i llibretes.
- Material informàtic, ordinador.
- Impremta, materials de formació.
- Infraestructura, aula per a dur a terme les formacions.

Envers els recursos humans i l'organització funcional, l'Educadora Social gestiona i supervisa el projecte, a més de dinamitzar l'acció educativa donant suport a les diferents tasques que duen a terme els agents educatius, des d'un enfocament avaluatiu. Al mateix temps, aquests són els que implementen el sistema de comunicació a l'aula.

Pel que fan les relacions internes, la primera coordinació és el col·legi Paideia, ja que en aquest és on estan els infants dels quals es desenvolupa el projecte i per aquest motiu és

imprescindible el treball cooperatiu per a poder respondre les necessitats educatives dels infants.

La Fundació ONCE col·labora en el projecte amb una aportació econòmica i es participarà en les convocatòries de projectes socials del Patrocini Fundació “la Caixa” i de la subvenció de la Generalitat de Catalunya per al foment i la difusió de la llengua de signes catalana, per tal d’aconseguir el finançament restant. També es compta amb altres aportacions menors d’entitats com Abacus, MAPFRE i MediaMark.

Darrerament, cal destacar que el col·legi Paideia és la institució que ens aporta el lloguer de l’aula on s’executarà l’activitat “Vull entendre’t” amb les famílies.

6.3. Cronograma

S’ha dissenyat el cronograma del projecte quant a la calendarització de les activitats i accions i l’avaluació d’aquestes, com si s’apliqués realment el projecte a la vida real.

6.4. Pressupost/finançament.

Taula 8

Ingressos projecte

INGRESSOS	PRESSUPOST
Aportació del lloguer de l'aula cedida per el Col·legi Paideia (5 mesos de durada de la formació del projecte)	2.000,00€
Aportació Fundació ONCE	5.708,35€
Patrocini Fundació "la Caixa" (Convocatorias de Proyectos Sociales)	8.500,00€
Subvenció Generalitat de Catalunya (Subvencions per al foment i la difusió de la llengua de signes catalana)	1.400,00€
Aportació Abacus	450,00€
Aportació MediaMark	680,00€
Aportació MAPFRE	600,00€
TOTAL INGRESSOS	19.338,35€

Taula 9

Despeses projecte

DESPESES	PRESSUPOST
Coordinació del projecte (17 mesos)	5.064,64€
Facturació professional (544 hores a 7,00€/hora)	(33% Seguretat Social inclosa: 1.256,64€)
*Despeses Educadora Social, encarregada del projecte	6.054,00€

Formadora fixa (569 hores a 8,00€/hora)	(33% Seguretat Social inclosa: 1.502,00€)
Despeses de formador	
Intèrpret en Llengua de Signes Catalana (5 mesos a 2h. per setmana)	1.400,00€
Facturació professional extern (40 hores a 35,00€/hora)	
Materials fungibles (bolígrafs, llibretes...)	300,00€
Impremta (materials de formació)	150,00€
Material informàtic (lloguer portàtil)	680,00€
Lloguer aula (5 mesos a 2h/setmana)	2.000,00€
Assegurances professional i famílies	600,00€
Desplaçament (t-usual durant 7 mesos)	140,00€
Tasques concretes de comunicació (xarxes socials)	1.191,68€
Formadora fixa (128 hores a 7,00€/hora)	(33% Seguretat Social inclosa: 295,68€)
Imprevistos (10%)	1.758,03€
TOTAL DESPESES	19.338,35€

*Les hores surten de:

- UD1: M'entenen

7 mesos * 4 setmanes/mes * 8h/setmana = 224 hores

- UD2: Vull entendre't

1h sessió sensibilització + 3h qüestionari de valoració i enquesta de satisfacció = 4 hores

- UD3: Entenguem-nos

- Dues sessions de 2h i 3h respectivament = 5 hores

- 7 mesos * 2 setmanes/mes (8h cada dues setmanes) * 8h/setmana = 112 hores

- 7 mesos * 4 setmanes/mes * 8h/setmana = 224 hores

7. Avaluació

L'avaluació s'entén com una responsabilitat per tal d'ajudar a visibilitzar el sentit del projecte, promovent la reflexió i la presa de decisions del professional que el dur a terme, replantejant i aplicant correccions, amb el fi de justificar la inversió.

Mille (2015) entén l'avaluació com un dels elements més importants del projecte i dels quals s'ha de preveure i planificar anticipadament. A més, considera que “no té cap sentit elaborar un projecte si no es pensa a la vegada en la manera de comprovar a la pràctica com funciona, com es poden solucionar els problemes i les dificultats que inevitablement es produiran quan es desenvolupi” (p. 57).

Dit d'una altra manera, és un dels procediments més rellevants pel fet que s'obtidran els resultats de les diferents intervencions fent comparativa des del que s'havia previst inicialment respecte la situació real, endemés de les propostes de millora, els efectes que ha causat a les persones destinatàries, d'entre d'altres.

De manera paral·lela, en tot el procediment del projecte, s'ha dut a terme diversos processos d'avaluació que han estat facilitadors per al disseny de la intervenció, de la viabilitat i la possible redirecció de l'aplicació, permetent així des de l'espiral reflexiva aconseguir els objectius proposats amb aquesta visió continua d'aprenentatge a mesura que avança el projecte i alhora, avaluant l'impacte de la seva aplicació.

Des d'aquesta visió, “l'avaluació no únicament ha de ser un instrument de control, sinó que també ha de ser un instrument de canvi que permeti la millora d'aquests serveis i programes” (Gómez, 2004, p. 10)

Per aquest motiu, i fent referència als destinataris de l'avaluació, es tenen en compte tots els implicats. S'avaluarà la implementació de la llengua de signes catalana a les aules, des d'un enfocament a l'infant, als seus familiars i als professionals que apliquen aquesta nova llengua.

De forma general, es considera rellevant dur a terme l'avaluació des d'una perspectiva enfocada al treball i col·laboració en equip. Tal com diu Galceran (2007) “tenim la responsabilitat de treballar en equip, en xarxa, coordinadament i, per tant, cal poder donar una resposta integrada, cohesionada i mínimament compartida que garanteixi alhora els drets i les necessitats de tothom” (p. 11). Al realitzar una avaluació en conjunt, es garanteixen majors possibilitats per abordar situacions de complexitat i, per tant, complir amb l'objectiu del projecte.

7.1. Avaluació: inicial (diagnòstic) i de procés (unitats de programació).

En aquest apartat, es troba la fase inicial o diagnòstica que es realitza en el començament del projecte a partir d'una hipòtesi, que desencadenava en un marc teòric, desenvolupant l'estructura del que seria el projecte, des de la detecció de necessitats del públic objectiu, com de la ubicació de la recerca i definint així les prioritats d'aquest.

Sobre la detecció de necessitats, el projecte es va centrar en els infants amb NESE que presenten dificultats en el llenguatge i/o la interacció, implementant la comunicació bimodal amb la llengua de signes catalana com a solució, tant en el propi infant com el seu entorn familiar i educatiu. D'aquesta forma es pretén abordar la problemàtica existent des d'una mirada global.

Seguidament, es van crear els objectius que facilitarien la intervenció de les diferents unitats didàctiques, centrant-se en prioritzar l'autonomia de l'infant i el sistema de comunicació; responent així a les necessitats detectades en aquesta primera fase.

Les decisions que s'han d'adoptar amb els resultats obtinguts quant a l'avaluació poden implicar la modificació d'alguns aspectes determinants del projecte durant el seu desenvolupament, com canvis en les metodologies, de les tècniques i els procediments, de l'estructura i del funcionament, de les estratègies, entre d'altres (Mille, 2015).

En aquesta primera fase d'intervenció s'ha prioritzat l'avaluació inicial amb els agents educatius per tal de fer un treball interdisciplinari creant les estratègies i les direccions del vocabulari que s'implementarà en el curs 2023-2024, des d'una acta de reunions.

Gómez (2004) considera rellevant entendre la interacció interdisciplinari com un element essencial. "Diàleg significa que els avaluadors han de mantenir una relació fluida i han de cooperar [...] amb els diversos professionals implicats, amb els destinataris del programa, [...] en relació amb la definició dels objectius de l'avaluació, del seu disseny, de la seva execució i de la discussió dels resultats i les conclusions" (p. 7).

Aquest fet, permet analitzar el grau de pertinença dels agents educatius en el projecte, i de la programació de la unitat didàctica i el possible ajustament d'aquesta. Al mateix temps possibilita la verificació del projecte quant a coherència per a poder-lo desenvolupar.

7.2. Indicadors d'avaluació: eficiència, efectivitat, pertinència, suficiència.

Per tal d'abordar l'avaluació del projecte, s'ha amprat la proposta de disseny considerant les dimensions proposades per Mille (2015) estructurat en tres perspectives: a nivell d'infants, a nivell de famílies i a nivell d'agents educatius. Aquesta, es visualitza a la Taula 8 on s'exposen les dimensions, els indicadors, el moment de l'avaluació, els estàndards i els instruments.

Taula 10

Disseny d'avaluació projecte ~~Entreveure~~

Perspectiva	Dimensió	Indicador	Avaluació		Estàndard (mín./màx.)	Instrument
			Procés	Resultats		
Infants						
1.	Seguiment	Percentatge d'infants que s'han comunicat amb LSC	x	x	60%	Quadern de camp
2.	Eficàcia	Increment de l'autonomia	x	x	Fet	
Treball amb famílies						
1.	Cobertura	Nº final de famílies en la formació	x	x	15	Llistat d'assistència
2.	Seguiment	Grau de valoració	x		3	Qüestionari de valoració
3.	Eficàcia	Grau d'assoliment d'objectiu		x	15	Enquesta de satisfacció
Agents educatius						
1.	Organització	Seguiment de l'equip educatiu	x	x	Fet	Acta de reunions d'equip
2.	Implicació	Adequació del projecte	x	x	Fet	Rúbrica d'observació

7.3. Instruments d'avaluació i temporalització.

En aquest punt s'exposen les diverses propostes d'instruments d'avaluació amb l'estructura elaborada de cada un d'ells i la seva anàlisi en quan a la metodologia de l'avaluació.

Propostes d'instruments d'avaluació

- Quadern de camp
- Llistat d'assistència
- Qüestionari de valoració de les famílies
- Enquesta de satisfacció a les famílies
- Acta de reunions d'equip
- Rúbrica d'observació

Quadern de camp

QUADERN DE CAMP – INFANTS	
DATA	
ESCOLA	COL·LEGI PAIDEIA
LLOC/ESPAI	
TEMPS D'OBSERVACIÓ	
OBSERVADORA	JÚLIA MORERA I PONT
Hora	
9:30 -	

Taula 11

Anàlisi quadern de camp

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	L'educadora responsable del projecte.
Què s'avalua? O què es registra?	S'avalua el percentatge d'infants que s'han comunicat amb LSC i l'increment de l'autonomia d'aquests. Registrant observacions estructurades sobre l'ús de la comunicació bimodal en el context escolar, aportant així informacions detallades sobre el camp observable.
Quin tipus de tècnica de recollida de dades és?	Tècnica qualitativa.
En quina fase s'utilitza preferentment?	S'utilitza en la fase tant del procés com dels resultats, ja que permetrà per un costat fer un seguiment dels aprenentatges que van assolint i per l'altra, analitzar l'assoliment dels objectius.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	És dur a terme el registre i l'anàlisi ambdós un cop per setmana en horari escolar del mes d'octubre de 2023 a l'abril de 2024, per tal d'adequar en el procés alguna necessitat detectada.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	En paper.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	Es digitalitzen les dades.
Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Es té en compte durant tot el procés per anar adaptant els temps de l'infant com els camps semàntics i alhora proporciona el seguiment i l'eficàcia envers la implementació.

Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	L'educadora responsable del projecte i els agents educatius.
--	--

Elaboració pròpia

Llistat d'assistència

Nº	Cognoms i noms	SET	OCT	NOV	DES	GEN	ASSISTÈNCIA	FALTA	NO APUNTAT/DA	TARDANÇA	JUSTIFICADA
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											

LLISTAT D'ASSISTÈNCIA		LLEGENDA	
Projecte	Entreveure	Assistència	V
Unitat Didàctica 2	Vull entendre't	Falta	X

Responsable		No apuntat/da	--
Temporalitat	De setembre a gener	Tardança	T
Lloc	Col·legi Paideia	Justificada	J

Taula 12

Anàlisi llistat d'assistència

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	El professor especialitzat en la formació.
Què s'avalua? O què es registra?	S'avalua el nombre de famílies en la formació "vull entendre't" i el percentatge d'assistència.
Quin tipus de tècnica de recollida de dades és?	Tècnica quantitativa.
En quina fase s'utilitza preferentment?	S'avalua en la fase de procés i de resultats, ja que aporta la visió en l'adhesió de la formació i el rendiment d'aquesta.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	Es registra cada dia de la formació, essent un cop per setmana de setembre de 2023 al gener de 2024.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	En paper.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	Es digitalitzen les dades per facilitar la informació.
Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Ofereix una panoràmica tant de seguiment com de cobertura de la formació per aplicar actuacions pertinents si escau.
Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	El professor especialitzat en LSC i l'educadora responsable del projecte.

Elaboració pròpia

Qüestionari de valoració de les famílies

QÜESTIONARI DE VALORACIÓ DE LES FAMÍLIES EN EL PROJECTE ENTREVEURE

L'objectiu d'aquest qüestionari és conèixer la seva opinió sobre el procés en la formació de llengua de signes catalana. Se li demana que respongui amb la major sinceritat, ja que la seva opinió facilitarà possibles canvis i/o oportunitats en el transcurs de la formació.

Nom del familiar: DNI/NIF:

Data:

1 - baix	2 - regular	3 - bo	4 - molt bo
----------	-------------	--------	-------------

	1	2	3	4
1. Li semblen positives les jornades de formació realitzades?				
2. La qualitat de les classes				
3. Els materials i els recursos				
4. Quina valoració fa de l'espai/aula?				
5. Com valora l'atenció rebuda per part del professional?				
6. Consideres que els coneixements del formador sobre la matèria són adequats?				
7. Li està semblant útil el vocabulari abordat?				
8. Fa servir els coneixements que ha après amb el seu fill/a?				
9. Creu que aquesta formació millora les seves oportunitats en relació amb el seu fill/a?				
10. Com valora l'ambient amb la resta de famílies?				
11. Em sento part del projecte "Entreveure" i amb la línia de treball que s'està seguint				
12. Com valoreu la formació que oferim per a fomentar l'autonomia d'infants amb diversitat que presenten dificultats en el llenguatge i/o interacció?				

13. Valoració global de la formació "Vull entendre't"

Quin dels temes explicats li han semblat més rellevants? Explica els motius.

Què és el que valora més positivament?

Què canviaria, milloraria o eliminaria?

Observacions i/o suggeriments que voleu fer per tal que la formació millori.

Taula 13

Anàlisi qüestionari de valoració de les famílies

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	Les famílies en la formació "vull entendre't".
Què s'avalua? O què es registra?	S'avalua el grau de valoració de la formació i les possibles adaptabilitats en el procés.
Quin tipus de tècnica de recollida de dades és?	En trets generals és una tècnica quantitativa.
En quina fase s'utilitza preferentment?	S'utilitza en la fase de procés, atès que ajuda a valorar l'adhesió en la formació i en comprovar l'aproximació de l'objectiu que es vol aconseguir.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	Es realitzarà en dos moments, a mitjans d'octubre i a mitjans de desembre de 2023.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	En paper i un cop acabada la sessió.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	L'instrument es digitalitza.
Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Conèixer la valoració dels participants com les possibles modificacions en el procés quant a l'aprenentatge.
Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	L'educadora responsable del projecte.

Elaboració pròpia

Enquesta de satisfacció a les famílies

S'agrairia el fet de poder contestar aquesta petita enquesta de satisfacció com a part implicada, essent una font d'informació indispensable. Les teves respostes seran tractades de forma confidencial i utilitzades únicament per a millorar en el projecte Entreveure.

Nom del familiar: DNI/NIF:

Data:

1. En una escala de l'1 al 5, valora el següent:

(1* res satisfet i 5* molt satisfet)

a) La formació facilitada.

1	2	3	4	5

b) La teva participació i/o implicació dins de la formació "vull entendre't".

1	2	3	4	5

c) La formació t'ha ofert eines adequades per aproximar-te al teu fill/a.

1	2	3	4	5

d) La formació ha cobert l'objectiu de "saber comunicar-se amb llengua de signes amb el seu fill/a".

1	2	3	4	5

2. Recomanaries a altres famílies amb fills/es que presenten dificultats en la comunicació i/o interacció a aprendre la LSC?

SÍ	
NO	

Descriu breument el motiu de la teva elecció:

.....

.....

.....

.....

3. Quantes hores per setmana has dedicat aproximadament a la LSC fora de la formació?

☐	Menys d'1 hora
☐	De 1 a 2 hores
☐	De 2 a 3 hores
☐	De 3 a 5 hores
☐	Més de 5 hores

4. Creus que el projecte t'ha donat capacitat de resposta amb el teu fill/a?

.....

.....

.....

.....

5. Observacions i/o suggeriments a destacar:

.....

.....

.....

.....

Taula 14

Anàlisi enquesta de satisfacció a les famílies

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	Les famílies en la formació "vull entendre't".
Què s'avalua? O què es registra?	S'avalua el grau d'assoliment de l'objectiu, en tant l'eficàcia de la formació.
Quin tipus de tècnica de recollida de dades és?	Principalment és una tècnica quantitativa.
En quina fase s'utilitza preferentment?	S'utilitza en la fase de resultats, ja que proporciona el grau de satisfacció i/o valoració en la implicació del projecte com també de l'assoliment dels objectius.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	Es recull l'enquesta un cop hagi finalitzat la formació, en aquest cas, el gener de 2024.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	En paper i en l'espai de la formació.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	Es registra informàticament.
Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Conèixer el grau d'assoliment i de valoració, per obtenir una avaluació de la qualitat de la formació duta a terme.
Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	L'educadora encarregada del projecte.

Elaboració pròpia

Acta de reunions d'equip

ACTA DE LA REUNIÓ
Sessió número:
Data:
Inici:
Acabament:
Lloc:
Hi assisteixen:
1. X 2. X 3. X 4. X 5. X
S'han excusat d'assistir:
1. X 2. X 3. X
Ordre del dia (Qüestions a valorar): 1. Lectura de l'acta anterior. 2. Com ens sentim? 3. ... 4. ... 5. Torn obert (propostes, precís i preguntes). 6. Tancament (acords).
Desenvolupament de la sessió: 1. Lectura de l'acta anterior. 2. Com ens sentim? 3. ... 4. ... 5. Torn obert (propostes, precís i preguntes). 6. Tancament (acords)

Taula 15

Anàlisi de l'acta de reunions d'equip

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	L'educadora responsable.
Què s'avalua? O què es registra?	El seguiment de les necessitats explícites dels agents educatius tant professors com monitors i les propostes i/o canvis de millora que es volen aplicar.
S'utilitza algun tipus de registre o algun instrument d'avaluació?	Sí, l'acta de les reunions d'equip amb els agents educatius del centre.
En quina fase s'utilitza preferentment?	Tant de procés com de resultats, però amb una major incidència en el transcurs del projecte per tal de detectar i implementar canvis en accions i decisions conjuntes.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	Un cop per setmana, cada dues setmanes, des de la seva implementació, essent del mes d'octubre de 2023 al mes de març de 2024.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	De forma digital, a partir d'un portàtil.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	S'analitzen les qüestions a valorar en tant que demandes i els acords per tal de considerar el seu assoliment.
Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Permet materialitzar canvis de millora, afavorint el clima amb l'equip, des d'una dimensió organitzativa i obtenint un seguiment del procés.
Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	L'educadora responsable com també, tots els agents educatius que formen part del projecte si ho sol·liciten.

Elaboració pròpia

Rúbrica d'observació

RÚBRICA D'OBSERVACIÓ NO PARTICIPANT				
Accions a avaluar (professorat)	DATA: ____/____/____			
	TEMPS D'OBSERVACIÓ: _____ - _____			
	S'OBSERVA	A VEGADES	NO S'OBSERVA	Anotacions/observacions
Reforça la demanda de l'infant amb el signe				
Facilita l'aprenentatge mitjançant aspectes visuals				
Motiva a l'alumna perquè repeteixi la paraula signada (aprenentatge per imitació)				
Estimula a l'infant a través del reforç positiu				

Consolida la conducta o l'acció semblant a la resposta que es vol aconseguir (aprenentatge per emmotllament)				
Aportacions finals:				

Taula 16

Anàlisi rúbrica d'observació

Qui és el/la responsable de l'aplicació?	L'educadora responsable del projecte.
Què s'avalua? O què es registra?	Es registren les accions observables o no observables del professorat en quant a estratègies que apliquen amb l'infant i s'avalua l'objectiu marcat.
Quin tipus de tècnica de recollida de dades és?	És una tècnica qualitativa.
En quina fase s'utilitza preferentment?	S'utilitza en la fase tant del procés com dels resultats, però té una major incidència durant el procés per la importància de detectar a temps i conscienciar sobre la rellevància d'estratègies.
Periodicitat de l'avaluació o del registre?	Un cop per setmana, des del mes d'octubre de 2023 al mes de març de 2024.
Com s'aplica l'instrument o el registre?	En paper i en un espai d'intervenció escolar.
Què es fa de l'instrument o el registre una vegada omplert? On s'arxiva?	Es digitalitza i s'exposa a les reunions d'actes.

Utilitat de la informació recollida? Quan i per a què es té en compte?	Compartir-ho amb els agents educatius en les reunions d'actes, des d'una dimensió d'implicació en l'adequació del projecte i alhora facilita en possibles millores.
Destinatari/s o receptor/s de la informació recollida?	Tot l'equip educatiu que forma part del projecte.

Elaboració pròpia

7.4. Avaluació final i d'impacte.

L'objectiu principal de l'avaluació final o sumatòria és poder comprovar els canvis que s'han produït en tant l'eficàcia com l'eficiència en la implementació del projecte, tenint en compte el punt de partida del qual ens trobàvem.

En aquesta avaluació sumatòria, els destinataris de l'avaluació seran els infants, els agents educatius i les famílies d'aquests i s'efectuarà majoritàriament en el procés, ja que els resultats que es vagin obtenint, permetran canvis i/o modificacions en la implementació de les diferents actuacions, facilitant així la consecució dels resultats previstos.

La idea central en l'avaluació és que tindrà una continuïtat amb una durada de curs escolar, on permetrà valoracions i revisions envers la metodologia emprada inicialment i, si s'escau, es realitzaran les reorientacions pertinents.

Per tant, i a propòsit de l'avaluació final del projecte d'intervenció, es durà a terme en el mes de maig i juny del 2024, tenint en compte que l'última actuació s'acabarà d'aplicar l'última setmana del mes d'abril.

L'avaluació, permetrà mesurar els resultats aconseguits i comprovar l'efectivitat del procés educatiu. Es realitzarà una valoració a partir del treball cooperatiu amb els agents educatius i les famílies en tant la seva implicació i adhesió en el projecte, visibilitzant l'impacte, l'efecte de les diferents accions educatives, els resultats i l'obtenció de les conclusions finals. Tot això, des de la visió sistèmica que s'ha anat desenvolupant en el transcurs del projecte.

Sense perdre de vista i en altres termes, "els equips han de considerar-se com sistemes oberts que aprenen, que guanyen en riquesa a mesura que construeixen respostes, però sempre que es faci un exercici de metaconeixement sobre el propi procés de creació" (Riberas i Vilar, p. 139).

A banda d'això, els avaluats seran les famílies i els infants. L'avaluació es durà a terme tant de forma qualitativa com de forma quantitativa. Per una banda, el quadern de camp servirà per avaluar els objectius emprats i la implementació del sistema de comunicació. D'altra banda, es realitzarà una enquesta de satisfacció respecte a la formació, per a detectar l'eficàcia i l'acompliment dels objectius.

En trets concloents, s'avaluarà l'impacte amb l'ajuda dels agents educatius a partir dels resultats obtinguts tant de procés com de resultat des de les reunions d'equips de treball.

Taula 17

Avaluació impacte

Impacte d'avaluació		
Indicador	Instrument	Temporalització
Increment de l'autonomia dels infants	Quadern de camp	És dur a terme el registre i l'anàlisi ambdós un cop per setmana en horari escolar del mes d'octubre de 2023 a l'abril de 2024, per tal d'adequar en el procés alguna necessitat detectada.
Grau d'assoliment d'objectiu	Enquesta de satisfacció	Es recull l'enquesta un cop hagi finalitzat la formació, en aquest cas, el gener de 2024.

Posteriorment, es planteja l'impacte que es pretén obtenir en termes de pronòstic, ja que l'acció educativa no s'ha implementat. Però, abans de res, s'ha de tenir en compte la complexitat de la problemàtica que s'aborda des del punt de vista que "En educació hi haurà un marge d'incertesa, un marge que no pot ser conegut. Es tracta de tenir-ho en compte, cal no oblidar-ho, alhora que ens hi endinsem" (Payà, 2007, p. 101).

Pel que fan els efectes positius o els resultats desitjats del projecte a mitjà termini serien, primerament, respecte dels estàndards dels indicadors, que s'assolissin uns resultats iguals o millors dels esperats.

Quant a la població destinatària que la comunicació bimodal els hi proporcionés majors eines interactives en tant que integressin la llengua de signes com un sistema de comunicació inclusiu i alhora, que s'observés un major estat emocional quant a conducta, sentint-se compresos i realitzats.

Pel que fa a les famílies, que valoressin la formació facilitada per l'aproximació que els hi ha generat amb el seu fill/a i al mateix temps, per l'evolució que han visibilitzat en aquest en la mesura que han obtingut respecte als coneixements que han extret envers la llengua de signes catalana (LSC).

En tercer lloc, respecte dels agents educatius que veiessin els resultats del progrés en la implementació d'aquest projecte pel que fa a l'infant, generant així una major convivència i un ambient més harmoniós amb aquests. I, paral·lelament, que se sentissin adherents de l'acció educativa que s'ha dut a terme, en la participació i la valoració de la seva corresponsabilitat.

Amb aquest objectiu, tal com destaquen, Martínez et al., (2013):

L'avaluació entre iguals promou la identitat i la cohesió professional en tant que valora la comunicació entre els seus professionals com a exercici fonamental del seu treball. I també que ajuda a la construcció conjunta d'un millor exercici professional que, en definitiva, afavoreix els usuaris i el col·lectiu d'educadors socials". (p. 37)

A banda d'això, si es valora l'impacte a llarg termini amb resultats desitjats, d'entrada s'observaria un augment exponencial en l'autonomia dels infants, aconseguint així, per un costat, una major interacció amb el seu entorn i desenvolupar la seva competència lingüística i per altra, si es continués implementant el projecte, una posterior inclusió real en la societat.

Quant a les famílies observarien els resultats que han obtingut tant elles com els seus fills, i podrien arribar a informar a altres famílies per promoure el projecte, obtenint una alta demanda si s'implementés en cursos posteriors.

I finalment, respecte als agents educatius, voldrien desenvolupar el projecte al centre educatiu i valorarien la figura professional de l'Educador/a Social per ser una professió essencial i que aporta un valor afegit en l'educació dels infants.

Per contra, els efectes no desitjats. Primerament, es podria no arribar en trets generals als estàndards previstos, podria també ocasionar falta d'interès, absència de sentiment de pertinença i a la vegada, dèficits en adequar les necessitats dels infants. Per part de les famílies, manca de participació activa i no aprenentatge i/o interiorització respecte en la formació.

Pel que fa als infants, es podria observar falta de motivació i consegüentment, majors índexs de dependència. Provocant, una dificultat pel que fa a la inclusió posterior en el món social i laboral dels infants en la vida adulta i, una major absència d'oportunitats presents i futures, derivant en un major sentiment de tristesa i d'inadaptabilitat.

Finalment, tal i com suggereix la línia de pensament de Gómez (2004) "en l'Educació Social no sempre s'obtenen els resultats previstos, però a vegades s'aconsegueixen altres efectes, no previstos al disseny inicial, que poden ser positius. En aquest sentit, s'ha de plantejar una avaluació flexible que no únicament valori l'eficàcia i els resultats, sinó també l'efectivitat i l'impacte" (p.13).

8. Conclusions

Aquest projecte ha volgut proporcionar una eina comunicativa per trencar les barreres que pateixen els infants amb diversitat amb dificultats en la comunicació i interacció, proporcionant uns beneficis i uns canvis significatius per al seu desenvolupament tan personal, social i/o acadèmic.

S'ha desenvolupat aquest treball amb una observació directa per als anys d'experiència personals, el que ha proporcionat, en primer lloc, la recerca acorada de les diferents metodologies i/o pràctiques que s'han dut a terme amb aquests infants. I, en segon lloc, trobar el sistema de comunicació més adient per a satisfer les seves necessitats bàsiques.

Al mateix temps, aquesta implementació s'ha orientat no només al públic objectiu, en aquest cas els infants, sinó en el seu context educatiu i familiar, per tal que l'infant tingui l'oportunitat d'utilitzar el sistema de comunicació bimodal amb diferents entorns i interlocutors, la qual cosa els hi permetrà desenvolupar habilitats comunicatives més sòlides i transferibles a la seva vida diària.

És a dir, en englobar aquest projecte a dos dels contextos més significatius per al menor, es fomenta el treball conjunt, oferint una atenció integral i abordant els diferents aspectes del seu desenvolupament. En efecte, aquest enfocament interdisciplinari permet per un costat, la implicació dels agents educatius i familiars en voler formar part del canvi i per altra, pot resultar ser molt beneficiós per l'èxit del projecte en quant a generar la inclusió real d'aquests infants.

Posteriorment, s'ha volgut destacar la figura de l'Educador/a Social com a un professional imprescindible per les escoles en general, no només per a promoure l'autonomia i les habilitats socials dels infants, sinó que també per prevenir i detectar situacions de risc, en la mesura que aquests tinguin una major inclusió en la societat.

La denominació d'Educador Social a l'Estat Espanyol, apareix com una combinació integradora de diversos professionals de la intervenció socioeducativa (...) "Aquesta denominació forçosa evoca la idea d'educador polivalent, no solament per al tipus d'usuaris o subjectes sobre els quals intervé, sinó per als diferents tipus d'intervencions que hauria de realitzar" (Martinell, 1995, p. 41).

És per això que, l'Educador/a Social des de la corresponsabilitat ha de lluitar per a posicionar-se en un marc institucional des d'aquesta polivalència, tenint en compte que aquest ha d'estar en constant formació, per abordar els desafiaments d'un món canviant i divers com a creador d'oportunitats.

Altrament, s'han considerat els punts forts i febles del projecte. Primerament, la insuficiència en quant a estudis i informació sobre la recerca de la llengua de signes enfocada a infants amb diversitat. Precisament per aquest motiu, el projecte ajuda a visibilitzar la llengua, no només per al col·lectiu de les persones sordes, sinó per posar de manifest la importància de l'ús d'aquesta com a eina inclusiva.

D'altra banda, el sistema de comunicació bimodal s'utilitzava com una eina deficitària i inclús, com a última instància, és a dir, quan ja s'havia provat gairebé tots els sistemes de comunicació alternatius i no sorgia resultat amb l'infant. Tal com explica Monfort (2007) inicialment eren sistemes que es proposaven enfront del fracàs de totes les altres, és a dir, tard. Ara, des del convenciment de la seva eficàcia i la necessitat de no deixar l'infant en situació vulnerable, es recomana cada cop més un ús primerenc i preventiu.

És per aquest motiu, que des del costat feble, l'ús d'aquest sistema comunicatiu pot influir al no haver-se introduït en una etapa més primerenca, mentre que s'ha comprovat durant el llarg del treball que aquest és molt eficaç essent un sistema senzill d'aprendre, ja que no implica una organització sintàctica diferent.

En altres termes, "sovint se sol seguir un model molt funcional a partir de l'ús natural de la comunicació bimodal per part dels adults de l'entorn, estimulant-ne la imitació i l'ús expressiu com es fa per a l'adquisició de l'oral" (Monfort, 2007).

A banda d'això, sobre la globalitat del projecte s'ha conclòs que un dels seus avantatges és el seu cost d'implementació. Tal com s'explica en l'impacte, aquest s'ha executat com una prova pilot per un grup reduït tant d'infants, com de famílies i agents educatius; per tal de veure els resultats esperats i poder realitzar a llarg termini l'acció educativa a tot el context educatiu com familiar. Això fa que tingui un cost molt reduït respecte als recursos materials i humans i, per tant, que sigui força assequible aconseguir el seu finançament a través d'entitats externes o subvencions i, implementar-lo en la vida real.

També es creu rellevant el fet d'acomplir el projecte des d'uns paràmetres flexibles i alhora, amb una estructura més cooperativa i interdisciplinària amb tots els agents implicats. Tot ell des d'una espiral autoreflexiva que proporciona per un cantó, un aprenentatge continuu durant el llarg de tot el procés, nodrint-se de les reflexions i aprenentatges que es van adquirint en cada etapa. I, per l'altre, l'adaptabilitat per ajustar i millorar els resultats que van sorgint al llarg del procés educatiu.

Durant el treball s'ha demostrat que les activitats realitzades d'aquest projecte aconseguirien que els infants tinguessin una millor comunicació, influint en la seva autonomia. Al mateix temps, les famílies obtindrien una eina alternativa que els hi facilitaria el poder d'aproximar-se

més als seus fills/es, per a enfortir la comunicació dins del nucli familiar. I finalment, els agents educatius des de la seva implicació, podrien observar que aquest sistema funciona i aporta una estabilitat tant per l'infant com per a ells mateixos, proporcionant-los unes noves directives cap a una educació més inclusiva.

Com a conclusió, pel que fan les línies futures d'acció s'hauria, en primer lloc, de seguir implementant les estratègies i les activitats del projecte, tenint en compte prèviament el procés i els resultats assolits, considerant la possibilitat d'expandir i replicar el projecte a tot el centre educatiu perquè altres puguin beneficiar-se de la intervenció.

Alhora, també seria important reforçar els coneixements de la llengua de signes catalana, obtinguts per als participants, per a tenir majors destreses comunicatives i per no perdre l'agilitat o el costum après al llarg de la implementació efectiva del projecte.

En incidir amb aquesta metodologia a més infants, requeriria una recerca més acurada sobre l'adaptabilitat del projecte quant a altres metodologies d'aprenentatge i al mateix temps, faria falta explorar sobre els sistemes de comunicació per poder fer una atenció més individualitzada, tenint en compte les diverses diversitats que presenten els infants del centre. És a dir, el més important és aconseguir una forma de comunicació que respongui a les necessitats i possibilitats de cada usuari/ària.

En línia de Canimas, et al., (2007) "caldrà millorar i adaptar l'organització del centre a les necessitats de la persona; facilitar l'adaptació de la persona al centre; millorar la formació del personal, o facilitar i promocionar la participació de les famílies en les dinàmiques del centre" (p. 85).

A tall de recapitulació, s'entén que davant d'escenaris de complexitat, han de sorgir resultats amb una nova manera de fer i només serà possible amb el treball en xarxa, des de la proximitat a la realitat i la flexibilitat que s'exigeix en aquests escenaris, valorant la qualitat educativa com un element bàsic per a la igualtat d'oportunitats per a tothom i ajustant les respostes als nous reptes educatius (Generalitat de Catalunya, 2014).

9. Bibliografia i recursos

Ajuntament de Barcelona (2023). *El districte i els seus barris: Les Corts*. Barcelona.cat. <https://ajuntament.barcelona.cat/lescorts/ca/el-districte-i-els-seus-barris/el-districte-i-els-seus-barris>

Ajuntament de Barcelona (2020). *Les Corts més inclusiu – Les Corts: Territori socialment responsable* 2020-2023. https://ajuntament.barcelona.cat/lescorts/sites/default/files/documentacio/mesuragoverninclusio_1_annex.pdf

Albuerne, S y Pino, Mª J. (2013). *Apoyo a la comunicación*. Mc Graw Hill Education.

Anton, M., Blanch, S., Weismann, H., Homar, I., Esteban., L., Navarro, M., Romera, O., Santcliments, M. A., Lozano, M., Cucala, J., Monturiol, M., Sardà, J., Fons, M., Martín., M^a L i Vilalta, D. (2014). *L'educació infantil avui: Reptes i propostes*. Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. [https://www.uab.cat/doc/Educacio Infantil Avui Reptes Propostes](https://www.uab.cat/doc/Educacio%20Infantil%20Avui%20Reptes%20Propostes)

Arce, P., Cerón, G., González, F., Guerrero, M., y Pinto, S. (2017). *Factores ambientales y discapacidad: Incidencia de los factores ambientales en el desempeño de las personas según su nivel de capacidad*. <https://www.senadis.gob.cl/descarga/i/4659>

ASEDES (2007). *Documents professionalitzadors: Definició d'educació social, codi deontològic de l'educador i l'educadora social i catàleg de funcions i competències de l'educadora i l'educador social*. https://educacionsocial.udl.cat/export/sites/EducacioSocial/.content/documents/etica_es.pdf

BOE (2006). *Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las personas en situación de dependencia*. <https://www.boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-21990-consolidado.pdf>

Canimas, J., Cardona, X., Fàbrega, T., Mora, A., Pellissa, B i Vilar, S. (2007). Els reptes de l'ètica aplicada a la intervenció social. *Quaderns d'Educació Social*, 2007, (10), 73-85.

CID. (2007). *Discapacitat, física, sensorial i intel·lectual*. Centre d'Informació de la Discapacitat (CID). Recuperat el dia 18 de gener del 2023 de <https://cidiscapacitat.wordpress.com/discapacitat/>

CNSE (2002). *Guía de educación bilingüe para niños y niñas sordas*. https://www.cnse.es/media/k2/attachments/guia_educacion_bilingue.pdf

Departament d'Educació (2004). *L'ús del llenguatge a l'escola: Propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*. https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/us-llenguatge-escola/lus_llenguatge_lescola.pdf

Díaz, M^a E y Tello, Mª J. (2012). *Atención y apoyo psicosocial*. Altamar.

Discapnet. (s.f.). *¿Qué discapacidades existen?*. El portal de las personas con discapacidad. <https://www.dicapnet.es/discapacidad/que-discapacidades-existen/pluridiscapacidad>

Escribano, I. (2005). La función profesional del educador y la educadora social en los Servicios de Rehabilitación en Salud Mental. *RES: Revista de Educación Social* (3). <https://eduso.net/res/revista/3/articulos/la-funcion-profesional-del-educador-y-la-educadora-social-en-los-servicios-de-rehabilitacion-en-salud-mental>

FEDACE. (s.f.). *Glosario de términos*. Federación Española de Daño Cerebral. https://fedace.org/glosario_terminos_DCA.html

FESOCE (2008). *Sordceguesa, manual de referència* (2009 ed.). http://www.fesoce.org/wp-content/uploads/2012/04/docs_manual-referencia-cat.pdf

FIAPAS (s.f.). *Qué es la sordera*. Confederación española de familias de personas sordas. <http://www.fiapas.es/que-es-la-sordera>

FJE (7 de marzo de 2019). La comunicación bimodal para facilitar el acceso al habla. *UOC-FJE: Integración Social*. <https://fp.uoc.fje.edu/blog/la-comunicacion-bimodal-para-facilitar-el-acceso-al-habla/>

Frigola, S i Álvarez, F. (2018). La comunitat sorda de Catalunya i la llengua de signes catalana (LSC). *Repositori Digital de la UPF*, (16), 6-15. <https://revistes.ub.edu/index.php/LSC/article/download/27189/28425>

Fundació Caser. (2023). *Guía sobre discapacidad: Discapacidad que afecta a la comunicación y el habla*. Caser fundación. <https://www.fundacioncaser.org/discapacidad/que-afecta-la-comunicacion-y-el-habla/introduccion>

Galceran, M. (2007). L'establiment de principis morals en l'exercici professional de l'educador social. *Quaderns d'Educació Social*, 2007, (10), 9-18. <https://raco.cat/index.php/QuadernsEducacioSocial/article/view/347490>

Generalitat de Catalunya. Departament de Drets Socials (2021). *Persones amb discapacitat per grau. Comarques. Xifres absolutes. 2021*.

https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematic/15serveissocials/estadistique/s/persones_discapacitat/any2021/3-Persones-amb-discapacitat-per-grau-2021.pdf

Generalitat de Catalunya. (abril de 2014). *Document marc dels plans educatius d'entorn*. Departament d'Ensenyament.

https://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0073/ab6b0500-5891-4c3a-be50-497da0322b04/doc_marc_pee_cat.pdf

Generalitat de Catalunya. (13 d'octubre de 2023). *Què és i com es reconeix la situació de dependència*. Departament de Drets Socials.

https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/persones_amb_dependencia/que_es_i_com_es_reconeix_la_situacio_de_dependencia/

Generalitat de Catalunya. (04 d'abril de 2019). *Tipus de discapacitat*. Departament de Drets Socials.

https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/persones_amb_discapacitat/que_es_i_com_es_reconeix_la_situacio_de_discapacitat/tipus_discapacitat/

Gómez, M. (2004). Evaluar para mejorar y transformar. Educación social y evaluación: Consideraciones generales y características específicas. *I Foro de Educación Social de Castilla La Mancha: La Educación Social al Servicio de la ciudadanía*. APESCAM, 1-18.

<https://lomiquel.files.wordpress.com/2009/02/2004-talavera.pdf>

Gómez, R. (2021). *Discapacidades en la infancia*. Hospital Universitario Clínico San Carlos Facultad de Medicina. Universidad Complutense de Madrid.

<https://www.imss.gob.mx/sites/all/statics/pdf/guarderias/causas-discapacidad.pdf>

Idescat (1 de gener de 2022). *Persones reconegudes legalment com a discapacitat*. Idescat i Departament de Drets Socials.

<https://www.idescat.cat/pub/?id=regdis&n=442&lang=es#Plegable=geo>

Iniciación a la lengua de signos. (2017). Academia Naqui. *Características fundamentales de la Lengua de Signos*. (pp. 1-9). Cursos lengua de signos.

<https://naquiacademia.wordpress.com/>

Instituto Nacional de Estadística (INE). (2022). *Encuesta de Discapacidad, Autonomía personal y Situaciones de Dependencia*.

http://www.cocarmi.cat/sites/default/files/220419_np_notas_de_prensa_encuesta_ine_2020_v6_0.pdf

Institut obert de Catalunya (2020). *Característiques i necessitats de les persones en situació de dependència: Atenció a persones en situació de dependència*.

https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_apd_m05_/web/fp_apd_m05_htmlindex/media/fp_apd_m05_material_paper.pdf

Institut Obert de Catalunya. (2010). *Intervenció en el desenvolupament de la comunicació i l'expressió verbal: Expressió, comunicació i llenguatge a l'etapa infantil*. Departament d'educació.

https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_edu_m05_/web/fp_edu_m05_htmlindex/WebContent/u1/a1/continguts.html

Jiménez, L., Huete, A., y Agustín. (2002). Causas de las discapacidades. Real Patronato sobre Discapacidad, (71-96).

http://riberdis.cedid.es/bitstream/handle/11181/2945/Causas_de_las_discapacidades.pdf?sequence=1&rd=0031911403306385

Juan, C. (2023). *Beneficios de la lengua de signos en niños con necesidades especiales*. Estilo de vida y pérdida auditiva. <https://www.visualfy.com/es/lengua-de-signos-ninos-necesidades-especiales/>

La información. (2014). Discapacidad. La lengua de signos facilita la comunicación de personas con discapacidad intelectual, según la cnse. *La información*. https://www.lainformacion.com/asuntos-sociales/discapacidad-la-lengua-de-signos-facilita-la-comunicacion-de-personas-con-discapacidad-intelectual-segun-la-cnse_I0I2x2Z2nzomKfNgOtbEq3/

Martín, I i Alvarado, M. (2004). *Entre i veure* [Escanejar]. Diccionari temàtic de llenguatge de signes català. <https://www.alibri.es/diccionari-tematic-de-llenguatge-de-signes-catala-amb-traduccio-al-castella-449459>

Martinell, A. (1995). El educador especializado: Un antecedente histórico del Educador Social. *Revista de intervención socioeducativa*, (1), 26-42. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/142166/240464>

Martínez, O., Garreta, F i Navarro, L. (2013). L'avaluació entre iguals en l'educació social: entre allò professional i allò acadèmic. *Revista d'Intervenció Socioeducativa*, (53), 25-38. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/263615/351103>

Mille, J. (2015). *Manual d'elaboració i avaluació de projectes*. Torre Jussana-Centre de Serveis a les Associacions. http://tjussana.cat/doc/publicacions/UP_25.pdf

Monfort, M. (1 de març de 2007). *La comunicació bimodal: una ajuda para el desarrollo del lenguaje y de la comunicación*. Instituto Valenciano de Neurología Pediátrica. <https://invanep.com/curso2007/Resumen011850.html>

Niemann, S., Greenstein., D i David, D. (2014). *Ayudar a los niños sordos: Apoyo familiar y comunitario para niños que no oyen bien*. Hesperian.

Paideia (2018). *Història del centre*. Col·legi Paideia. Recuperat el 5 de març de 2023 de http://www.paideia.cat/qui_som.html

Paideia (2018). [Pàgina web del centre, on apareix tota la informació en referència el col·legi]. Col·legi Paideia. <http://www.paideia.cat/>

Payà, M. (2007). Reflexions sobre la resolució de dilemes en la pràctica professional de l'educació social. *Quaderns d'Educació Social*, 2007, (10), 95-105. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2534555>

PIAISS (2016). *L'atenció centrada en la persona en el model d'atenció integrada social i sanitària de Catalunya*. https://xarxanet.org/sites/default/files/gene_atencio_centrada_en_la_persona_gener_2016.pdf

Ramos, L. (2018). Lengua de signos, ¿beneficia sólo a alumnos con discapacidad auditiva o también a otro tipo de alumnado?. *Revista ventana abierta*, (28), 1-6. <https://revistaventanaabierta.es/lengua-de-signos-beneficia-solo-a-alumnos-con-discapacidad-auditiva-o-tambien-a-otro-tipo-de-alumnado/#>

Riberas, G y Vilar, J. (2014). La praxis reflexiva: un reto para la educación social. *Edetania*, (45), 129-142. <https://revistas.ucv.es/edetania/index.php/Edetania/article/view/177>

Rico, J.J. (2015). *Del gesto a la palabra: La comunicación bimodal como recurso comunicativo en la escuela infantil*. [Trabajo de fin de màster]. Universidad Autonoma de Madrid: Facultad de Psicología. <https://libros.uam.es/tfm/catalog/download/519/952/759?inline=1>

Sáez, L. (2019). Educadors socials a l'escola: el seu sentit, noves necessitats i noves estratègies. *Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa*, (71), 15-38. <https://doi.org/10.34810/EducacioSocialn71id351120>

Tomé, N. (23 de setembre de 2019). La comunitat sorda, una minoria cultural i lingüística poc cuidada. *Educació, psicologia i societat: Blog dels estudis de psicologia i ciències de l'educació*. <https://blogs.uoc.edu/epce/comunitat-sorda-minoria-cultural-linguistica-llengua-signes/>

XTEC. (26 de gener de 2022). *EAP*. Gencat. <https://xtec.gencat.cat/ca/serveis/sez/eap/>

10. Annexos

Annex 1. Paraules per camps semàntics

EDUCACIÓ	ACCIONS	PRESENTACIÓ	NUCLI FAMILIAR
Col·legi	Agafar	Jo	Casa
Professor/a	Vull	Tu	Mare
Classe	Anar	Nom	Pare
Treballar	Buscar	Signe propi	Avi
Estudiar	Agradar	Nosaltres	Àvia
	Ajudar	Tots	Germà
	Tenir	Ell/a	Germana
	Necessitar		Estimar

LLEURE	RESPOSTES	SALUTACIONS	PREGUNTES
Pati	No	Hola	Com estàs?
Monitor/a	Sí	Adeu	Què vols?
Menjador	Malament	Ens veiem	Què?
Jugar	No se	Bon dia	Qui?
Lavabo	Gràcies	Bona tarda	On?
Autocar	De res	Bona nit	Quan?
	Igual	Fins demà	Com?
	Si us plau		Com et dius?
	Perdó		

ESTATS	NECESSITATS	DIES SETMANA	MATERIAL
Bé	Menjar	Dilluns	Paper
Malament	Beure	Dimarts	Llapis
Content	Pipi	Dimecres	Goma
Trist/a	Caca	Dijous	Llibre
Enfadat/da	Asseure	Divendres	Tabletes
Por	Practicar	Dissabte	Tisores
Malalt/a	Menstruació	Diumenge	Colors
Nerviós/a			

AULA	TEMPORALITAT	NÚMEROS	FESTES
Pissarra	Ara	1, 2, 3, 4, 5	Sortides/Excursions
Cadira	Abans	6, 7, 8, 9, 10	Colònies
Taula	Després	11, 12, 13, 14, 15	Carnestoltes
Motxilla	Avui	16, 17, 18, 19, 20	Sant Jordi
Bata escolar	Demà		Pasqua (la mona)
Jaqueta			Castanyada
			Nadal

